

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA, ÖĞRENME
MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİNİN VE KULLANILMASININ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI

HAZIRLAYAN
Mahmut ALTAY

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KONYA
2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Mahmut ALTAY
Numarası	118302021006
Ana Bilim / Bilim Dalı	İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI/OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tezin Adı	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA, ÖĞRENME MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİNİN VE KULLANILMASININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

2

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mahmut ALTAY
	Numarası	118302021006
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI/OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç.Dr.Abdülkadir KABADAYI
Tezin Adı	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA, ÖĞRENME MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİNİN VE KULLANILMASININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA, ÖĞRENME MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİNİN VE KULLANILMASININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ başlıklı bu çalışma 31/01/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI	Danışman	
Yrd. Doç. Dr. H. Gözde ERTÜK KARA	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Canan YILDIZ ÇİÇEKLER	Üye	

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
A1-Blok 42090 Meram Yeni Yol /Meram /KONYA
Telefon: (0 332) 324 7660 Faks : 0 332 324 5510
Elektronik Ağ: www.konya.edu.tr E-Posta: ebil@konya.edu.tr

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası_____	iv
Önsöz_____	v
Özet_____	vi
Abstract_____	vii
Tablolar Listesi_____	viii
Şekiller Listesi_____	ix
Giriş_____	1

BİRİNCİ BÖLÜM: OKULÖNCESİ EĞİTİM ORTAMLARI

1.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumları_____	3
1.1.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Mekânların İşlevsel Özellikleri_____	5
1.1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Mekânların Genel Planlama İlkeleri_____	5
1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Özellikleri_____	8
1.2.1. Bina Özellikleri_____	8
1.2.2. Bina Özelliklerinin Çocukların Gelişimindeki Etkisi_____	9
1.2.3. Dış Mekân Oyun Alanları_____	11
1.2.4. İç Mekân Özellikleri_____	15
1.3. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar_____	17
1.4. Okul Öncesi Eğitim Mekânlarına İlişkin Yaklaşımlar_____	22
1.4.1. Reggio Emilio Yaklaşımı_____	23
1.4.2. Montessori Yaklaşımı_____	24
1.4.3. Waldorf Yaklaşımı_____	24
1.4.4. High Scope Yaklaşımı_____	25
1.5. Okul Öncesi Eğitim Programına Göre Merkezler_____	26
1.6. Okul Öncesi Eğitim Yönetmeliğine Göre Fiziksel Mekânlar_____	26

**İKİNCİ BÖLÜM:
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENME
MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİ VE KULLANIMI**

2.1. Öğrenme Merkezleri_____	28
2.1.1. Blok Merkezi_____	28
2.1.2. Kitap Merkezi_____	30
2.1.3. Müzik Merkezi_____	32
2.1.4. Dramatik Oyun Merkezi_____	33
2.1.5. Fen Merkezi_____	35
2.1.6. Giriş ve Bekleme Alanı_____	36
2.1.7. Sanat Merkezi_____	37
2.1.8. Kum ve Su Merkezi_____	39
2.2. Okul Öncesi Öğrenim Merkezlerinin Önemi ve Yararları_____	40

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
YÖNTEM**

3.1. Araştırma Modeli_____	42
3.2. Çalışma Grubu_____	42
3.3. Veri Toplama Araçları_____	43
3.4. Verilerin Analizi_____	44
3.5. Güvenilirlik Testi (Cronbach's Alpha)_____	45

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:
BULGULAR VE TARTIŞMA**

4.1. Öğrenme Merkezlerinin Durumu İle İlgili Bulgular_____	46
4.2. Öğrenme Merkezlerinin Kullanımı İle İlgili Bulgular_____	48
4.3. Öğrenme Merkezlerinde Kullanılan Materyal ve Araç-Gereçlerin Varlığı İle İlgili Bulgular_____	50

4.4. Öğrenme Merkezlerinin Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşleri	58
4.4.1. Blok Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Yeterlilikleri ve Kullanım Amaçları İle İlgili Öğretmen Görüşleri	58
4.4.2. Kitap Merkezinde Yer Alan Kitapların Çocukların Kavram Gelişimini Destekleyecek Düzeyde Olduğu İle İlgili Öğretmen Görüşleri	59
4.4.3. Fen Merkezinde Yer Alan Materyallerin Çocuklara Fen ve Matematik Eğitimini Kazandırabilecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri	59
4.4.4. Müzik Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri	60
4.4.5. Sanat Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri	60
4.4.6. Dramatik Oyun Merkezinde Yer Alan Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri	61
4.4.7. Diğer Öğrenme Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri	61
4.5. Tartışma	63

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	66
5.2. Öneriler	72
KAYNAKÇA	74
EKLER	79
EK-1: Anket Formu	79
ÖZGEÇMİŞ	87

ÖNSÖZ

0-6 yaş dönemi okul öncesi eğitim dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem çocuklarının, eğitim için buldukları ortam, ailelerinin dışında en çok zaman geçirdiği yerlerdir. Çocukların eğitim aldığı ortamın özellikleri okul, öğretmen, arkadaş ve benzeri diğer unsurlarla kaynaşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Bundan dolayı çocukların eğitim aldığı okulun fiziksel donanımı eğitim ortamının nitelikleri açısından büyük önem taşımaktadır. Okulların olduğu arazi iklim olarak uygun, sağlıklı, sakin, yoğun trafiğe sahip olan yol ve hava limanlarından uzak olması gerekmektedir. Planlamada dikkatle altı çizilmesi gereken detaylar; oyun, sanat ve uyku odalarından tuvaletlere rahat bir şekilde varılabilmesi, grup odalarının daha küçük veya büyük ebatlarda kullanılma olasılığına uygun tasarlanması, yarı kapalı oyun sahalarının olması, merdivenli çözümlerden sakınılması, yoğun ve hızlı trafikten ve hava kirliliğine sebep olan faktörlerden uzak bir şekilde imkânlar doğrultusunda doğal ortamlarda eğitim almalarına özen gösterilmelidir. Okul öncesi eğitim; çocuğun gelecekte kendisine gerekli olan temel alışkanlıkları ve davranışları kazanması açısından büyük öneme sahiptir. Çünkü okulöncesi eğitim, modern toplumdaki bireyler gibi; hislerini ve fikirlerini hür bir şekilde ifade edebilen, paylaşımcı, çalışkan, araştırmacı, girişimci, karşılaştığı sorunlara çözüm ve alternatifler üretebilen bireyler yetiştirebilme amacını gütmektedir. Çocuğun 0-6 yaşlarında alacağı eğitim geleceğine büyük ölçüde tesir etmekle kalmayıp, toplumumuz açısından da büyük bir önem arz etmektedir. Çocukların daha uygun ve iyi bir eğitim almaları açısından öğrenme merkezlerinin kullanımı ve düzenlenmesi de oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı; okul öncesi eğitim kurumlarının kullanımı ve düzenlenmesini eğitimci gözüyle ele almaktır.

Bu çalışmanın hazırlanma aşamasında bana desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Abdülkadir Kabadayı'ya ve bana hayatımın her döneminde desteklerini ve varlıklarını esirgemeyen değerli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Okul öncesi eğitim; çocukların ilerleyen yıllardaki yaşamlarına rehber olabilmek için büyük önem taşımaktadır. Bu öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi ve kullanılmasında öğretmenlerinin görüşlerinin alınması da büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının öğretmen görüşlerine göre düzenlenmesi ve kullanılmasının ele alındığı bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde okul öncesi eğitim ortamları ele alınmıştır. Bu bölüm içerisinde ayrıca konu ile ilgili olarak geçmişte yapılmış olan çalışmalar da incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde bu eğitim kurumlarında öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi ve kullanımı ele alınmıştır. Bu bölümde ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarının aileler ve çocuklar açısından önemi ve yararları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın üçüncü bölümünde çalışmanın yöntemi yer almaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümünde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümü olan beşinci bölümde ise, çalışmanın genel bir değerlendirmesi, sonuç ve öneriler kısmı yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim Kurumları, Fiziksel Ortam, Öğrenme Merkezleri.

ABSTRACT

Pre-school education; it is of great importance to be able to guide children's future lives. The recruitment of teachers' opinions in the organization and use of these learning centers is also of great importance. This study, which deals with the organization and use of pre-primary education institutions according to teacher's opinions, consists of five parts. In the first part of the study, pre-school settings were discussed. In this section, studies on the subject in the past have also been examined. In the second part of the study, the organization and use of learning centers in these educational institutions are discussed. This section also focuses on the benefits and benefits of pre-school education institutions in terms of families and children. In the third part of the work, there is a method of working. Findings from the fourth part of the study are included. The fifth chapter, the last part of the study, includes a general evaluation of the work, conclusions and recommendations.

Keywords: Preschool Education Institutions, Physical Environment, Learning Centers.

Tablo Listesi

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri_____	43
Tablo 3.2: Güvenilirlik Testi (Cronbach's Alpha)_____	45
Tablo 4.1: Öğrenme Merkezlerinin Sınıfta Bulunma Durumları_____	46
Tablo 4.2: Çocukların Gün İçerisinde En Fazla İlgi Gösterdikleri Öğrenme Merkezleri__	48
Tablo 4.3: Öğrenme Merkezlerinin Düzenlenmesi_____	49
Tablo 4.4: Öğrenme Merkezlerinin Kullanılma Sıklıkları_____	49
Tablo 4.5: Öğrenme Merkezi Materyalleri ve Araç-Gereçlerinin Varlığı_____	50
Tablo 4.6: Blok Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı_____	52
Tablo 4.7: Kitap Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı_____	53
Tablo 4.8: Fen Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı_____	54
Tablo 4.9: Müzik Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı_____	55
Tablo 4.10: Sanat Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı_____	56
Tablo 4.11: Dramatik Oyun Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı_____	57

Şekil Listesi

Şekil 2.1: İdeal Bir Okul Öncesi Eğitimi Sınıfı	27
Şekil 2.2: Blok Merkezi	30
Şekil 2.3: Kitap Merkezi	31
Şekil 2.4: Müzik Merkezi	33
Şekil 2.5: Dramatik Oyun Merkezi	34
Şekil 2.6: Fen Merkezi	36
Şekil 2.7: Giriş ve Bekleme Alanı	37
Şekil 2.8: Sanat Merkezi	38

GİRİŞ

Okul öncesi dönemde fiziksel ve eğitimsel ortam, çocukların konuştuğu, sorular sorduğu, bilgilendiği, tek ya da grup halinde yaratıcı etkinlikler yaptığı alanlardır. Çocukların içerisinde oldukları çevre, gerek davranışlarında gerekse de gelişmesinde etkili olmaktadır. Hem iç hem de dış fiziksel çevre, çocuğun araştırma, gelişim, öğrenme ve büyümesi açısından da büyük önem arz etmektedir.

Çocukların içinde bulunduğu fiziksel alanın ve materyallerin niteliği çocuğun farklı düzeylerdeki aktivitelere dâhil olmasına olanak tanırken, yetişkin bir birey ile çocuk arasındaki ilişkinin kalitesini de etkilemektedir. Bu açıdan hem iç hem de dış çevre, güvenilir, temiz ve çocuk açısından çekici olması gerekmektedir. Okul öncesi çocukların eğitim alacağı ortam tasarlanırken gerek fiziksel gerekse de duygusal iklim güvenli bir şekilde oluşturulmalıdır.

Çalışma kapsamında etraflı bir şekilde ele alınacak olan okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan, ilköğretim yıllarına kadar olan süren bir eğitim sürecidir. Okul öncesi dönem, çocuğun çevresini araştırıp tanımaya çalıştığı, çevresiyle iletişim kurmaktan yana olduğu, içerisinde bulunduğu toplumun değer yargılarına ve kültürel anlayışına uygun tutum ve davranışları kazanmaya başladığı dönemdir. Bu dönem çocuk açısından kişiliğin temellerinin atıldığı 0-6 yaş döneminde, çocuğun genel yaşantısını kurgulayabileceği bir rehber ihtiyacı vardır. Bu yaşlarda çocuğun almış olduğu eğitim onun sosyal, ruhsal, duygusal yeteneklerini geliştirmenin dışında, çocuğun öz-bakım, dil ve benzeri becerilerini de geliştirmesine destek olabilmektedir.

Çocukların erken yaşlarda elde edecekleri deneyimlerden olan bilgi, beceri ve alışkanlıklar, onların ilerleyen yıllarında oldukça işine yarayacak deneyimlerdir. Bu deneyimler çocukların ilerleyen yıllarda kendisine sağlayacağı yararların dışında sosyal ve duygusal hayatını da bilinçlendirecek güçtedir. Oldu bittilere ve tesadüflere bırakılmayacak düzeyde ciddi, bilimsel ve sistemli bir organizasyon ile ele alınması

gereken okul öncesi eğitim hizmetleri, tüm eğitim sisteminin başlangıç noktası ve üzerinde çok ciddi bir şekilde durulması gereken dönemlerin başında gelmektedir. Bu doğrultuda eğitimin sadece kurum yetkilileri ve aileler dışında, öğretmen gözüyle de ele alınması elzem bir durumdur.

Bu çalışmanın amacı, kaliteli bir okul öncesi eğitimi için uygun okul ortamının nasıl olması gerektiğini belirlemek ve mevcut öğrenme merkezlerinin durumunun düzenlenmesi ve kullanılmasının öğretmen görüşleri açısından ne derece uygun olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın varsayımlarını ise aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür. Bunlar;

- Çalışma örneklemini oluşturan 122 öğretmen, temsil niteliğine sahiptir.
- Araştırma kapsamında kullanılan anket geçerli ve güveniliridir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin ankete verdikleri cevapların gerçek fikir ve düşüncelerini yansıttıkları varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

OKULÖNCESİ EĞİTİM ORTAMLARI

Okul öncesi eğitim; çocuğun ilerleyen dönemlerinde kullanacağı temel alışkanlıkları ve davranışları kazanması açısından üstünde durulması gereken bir husustur. Bu açıdan okulöncesi eğitim, modern toplumlardaki bireyler gibi; hislerini ve fikirlerini hür bir şekilde ifade edebilen, paylaşımcı, çalışkan, araştırmacı, girişimci, karşılaştığı sorunlara çözüm ve alternatifler üretebilen bireyler yetiştirebilme amacını gütmektedir. Bilhassa öğrenim çocuk açısından çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle bahçe, oyun ve öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde çalışma içerisinde yer alan resimlerdeki figürler olumlu ve genel olarak kabul görmüş düzenlemelerdir.

Okul öncesi eğitim ortamları; eğitim faaliyetlerinin yapıldığı alan, öğretme-öğrenme aşamasında bilgi iletme işleminin ortaya çıkardığı ve eğitilecek çocuğun konu ile etkileşim içerisinde olduğu personel, araç, gereç, tesis ve organizasyon unsurlarından oluşan ortamdır. Prescott ve Jones (1967)'a göre; okulöncesi eğitim kurumları incelenilirken bazı ölçütler belirlenmişlerdir. Bu ölçütleri; “yapı, mekândaki uyaran çeşitliliği, uzamsal deneyim çeşitliliği, karmaşıklık, lavabolar ve dış alana açılan geçitler gibi alanların konumu, güneş-gölge durumu, renk kullanımı ve ses düzeninin ayarlanmasıdır.” (MEB, 2013, s.12).

Çalışmanın bu bölümünde genel olarak okul öncesi eğitim kurumları ele alınacaktır.

1.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Çocukların gelişiminde ve yaşama hazırlanmasında okul öncesi eğitim, önemli bir faktör olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca kurumdaki öğrenme merkezleri çocukların birbirine yardımcı olmaları bakımından da iyi bir ortamıdır. Bu öğrenme merkezlerinde çocuklar birbirlerinin isimlerini bile bilmeden oyun

oynayabilmektedirler. Oyun dışında yapılan hareketler, çocuğun gelişimi, kendi bedenini ve çevresini tanıması, gelişim içerisindeki kaslarını çalıştırarak onları güçlendirmek amacıyla büyük önem arz etmektedir. Yukarıda sözü edilen tüm bu faktörlerin dışında hareket, çocuğun zihinsel gelişim ile de çok yakından ilgilidir. Bir çocuğun hayal gücünün gelişiminde de hareketin büyük etkisi bulunmaktadır. Çocuk açısından hareketin tetikleyicisi hiç kuşkusuz oyunlardır. Çocuğun yaşantısının ilk dönemlerinde kazanmış olduğu temel hareket becerileri, çocuğun ilerleyen yıllardaki yaşantısında önemli etkiler yaratmaktadır. Hareket becerilerinin gelişimine tek yönlü bir perspektifte bakmak, çocuğun gelişim ilkelerini göz önünde bulundurmamak anlamına gelmektedir. Gelişim bir bütündür; tüm değişimler doğrultusunda hareket becerilerini içermesinin dışında diğer gelişim alanları ile de etkileşim içerisinde (Sevinç, 2004, s.90).

Günümüzde teknolojik aletler hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Buna paralel olarak bu aletlerin kullanımının da çok küçük yaşlara indiğini de söylemek mümkündür. Teknolojik aletlerle büyüyen çocuklar için eski nesillerin oynadığı oyuncaklar, günümüz çocuklarının pek ilgisini çekmemektedir. Genelde anne ve babaların telefonları, iPad'ler, ya da bilgisayar oyunları günümüz çocuklarının daha çok ilgisini çekmektedir. Pek çok ebeveyn çoğu zaman evde bu tür teknolojik aletlerle ilgilenmesini normal olarak görmektedir. Bunun sebebi, dışarıda işlenen suçların medya vasıtası ile ekrana yansması sonrasında ailelerde oluşturduğu sendrom, çocuğunu sokakta takip edemeyecek kadar anne babanın meşguliyeti, ciddi trafik kazaları ve benzer nedenler ile sokakların güvensiz hale gelmesidir. Durum böyle olunca ebeveynler çocuklarının evde saatlerce teknolojik aletlerle ilgili olmasını normal karşılamaktadır (Poyraz, 2003, s.40).

Yukarıda da sözü edildiği üzere, teknolojik aletler hayatımızın bir parçası olsa da, evde çocuğun teknolojik aletlerle ilgili olması sanıldığı kadar güvenli bir ortam değildir. Çünkü ekran başındaki çocuk, büyük tehlikelerle karşı karşıyadır. Çocukların ve ergenlerin teknolojik aletlerle yakından ilgili olması ve uzun zaman harcaması, ileride çocuğa sıkıntılar yaratacak fiziksel, sosyal ve duygusal problemlere de sebep olmaktadır

Özetle dijital araçlar, çocukların en aktif olması gereken çağlarda, çocuğu pasif hale getirmekte ve iletişim kurmalarına engel olarak sosyalleşmelerini negatif yönde etkilemektedir. Öncelikle söz konusu okul öncesi eğitim kurumlarının, çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde dizayn edilmesi oldukça önemlidir. İyi tasarlanan eğitim ortamları çocukların hızlı, doğru ve etkin öğrenmelerini destekler nitelikte ve aynı zamanda yaratıcı problem çözme yeteneklerini de geliştirecek özelliklerde olması gerekmektedir. İtinalı, dikkatli ve planlı eğitim mekânları, eğitim programlarının başarıyı yakalamasında çok büyük önem taşımaktadır. Söz konusu eğitim programının amacına uygun olarak planlanarak uygulanabilmesi açısından eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini de kapsayacak şekilde düzenlenmesi gereklidir.

1.1.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Mekânların İşlevsel Özellikleri

Okul öncesi eğitim kurumlarını üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Bu bölümleri ve içerdiği fonksiyonları Yılmaz (1994) aşağıdaki gibi kısa başlıklar halinde sıralamıştır (Yılmaz, 1994, s.38);

- Grup odaları: Eğitim ve oyun etkinliklerinin sürdürüldüğü derslikler.
- Ortak kullanım alanları: Oyun terasları ve ortak toplantı salonu vb.
- Servisler: Bürolar, ısıtma mutfağı, depo vb.

1.1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Mekânların Genel Planlama İlkeleri

Çocukların okula başlamadan önceki ilk eğitim yerleri olan okul öncesi eğitim kurumlarının yapımı tasarlanırken çocukların rahat bir şekilde hareket edebilmeleri ve olası tehlikelere karşı önlem açısından tek kat şeklinde yapılmalı ve iki tane büyük kapıya sahip olmalıdır. Bu kapılar; giriş-çıkış ve oyun alanına açık olmalıdır. İlaveten çocuklar için yapılan binaların dayanıklı ve güvenli olması gerekmektedir. Bir de yeterli düzeyde hava ve ışık alan, sıcak ve aynı zamanda davet edici bir ortam oluşturulmalıdır. Okul öncesi eğitim binasının etrafı, parmaklık veya duvarla çevrilmesi gerekmektedir (Ünal, 2009, s.104).

Çocukların dışarıya bakmalarına imkan tanıyan ve iklim şartlarına uygun bir biçimde pencereler konulmalıdır. Film gösterimi esnasında izleme odasının kararmasını sağlayacak gölgeli ve kolay hareket edebilen perdelerin olması gerekmektedir. Bina, iklim şartlarına uygun inşa edilmeli; ısıtma ve havalandırma tesisatı olması gerekmektedir. Genel olarak tüm binanın, havalandırma, aydınlatma, sağlık ve güvenlik koşullarına uygun bir biçimde olması gerekmektedir. Tesis tamamıyla yeterli ve etkin bir şekilde çalışan güvenlik sistemine sahip olmalıdır (Yılmaz, 1994, s.40).

Okul öncesi eğitim binasının sahip olduğu ortak mekânların birbirlerine geçişinin rahat olabilecek bir şekilde tasarlanması gereklidir. Sıcak ve hoş görünümlü ve eve benzeyen bir tarzda ortamın oluşturulmasına dikkat edilerek çocuğun eğitim merkezinde yabancılaşmamasına özen gösterilmelidir. Renk seçimi ve binanın düzenlenmesinde rahat ve iç açıcı bir ortam oluşturacak ayrıntılara dikkat edilmelidir. Planlanma da ise çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına yanıt verebilecek ve program değişikliklerinin mekânsal organizasyona kolay bir şekilde yansımaya olanak tanıyacak tarzda esnekliğinde hesap edilmesi gerekmektedir.

Çocukların eğitim alacakları mekânların, sosyal ve duyuşsal öğrenmelerini destekler nitelikte olması gerekmektedir. Önermeleri çocukta duyuşsal algılamının gücüne doğru şekilde uyarlayarak mekâna dair bir farkındalık iletilmelidir. Bina ve grup odaları öğretmenlerin kolay bir şekilde kontrol altına alabilmelerine olanak tanıyacak şekilde planlanması gerekmektedir. Grup odalarından açık oyun alanına çocuklar kolay bir şekilde geçilebilmelidir (Başbay, 2012, s.24).

Okul öncesi eğitim kurumları ile ilgili çalışmalarda; okul öncesi eğitim kurumları her çocuğa düşen ortalama alan büyüklüğünün 3.9-4.7 m² olması gerektiğine inanılmaktadır. Dış aktivite mekanının ise; her çocuk başına 9.5-19 m² alan düşmesi önerilmektedir. Servis-depolama alanlarının eğitim merkezinin tamamı ile kıyaslandığında sahip oldukları alan yeterli düzeyde olmalıdır. Eğitim merkezinde bir doktor odası olmalı ve idare için okulun çapına uygun olarak bir ya da iki oda ayrılmalı ve idare için ayrı tuvaletin de olması gerekmektedir. Grup odası ve bahçe

arasında geçiş mekânı olarak bir oyun terası oluşturulmalıdır. Bu mekân üretmenin isteği doğrultusunda ara sıra eğitim alanına da dnüşebilmelidir. Çocuklara zarar verme olasılığı olan düzenlemelerden kaçınılmalı, sivri köşeli malzemelerin kullanılmaması gerekmektedir (Yılmaz, 1994, s.41).

Okul ncesi eğitim kurumlarında güvenlik ve dayanıklılık hususunda en kritik ve en önemli unsurlardan biri de zemin ve zeminde bulunan kaplamalardır. Rahat bir Şekilde temizlenen, sağlığa uygun, anti-bakteriyel, ses emici özelliklere sahip türde zemin kaplama malzemelerinin kullanılması gerekmektedir kullanılmalıdır. Oyun mekânı okul öncesi eğitim kurumlarının önemli bölümlerinden biridir. Yılmaz (1994)'a göre ideal bir oyun alanının binanın kapladığı alanın iki katı büyüklüğünde olması gerekmektedir. Okul ncesi çocuklar için keşfetme, araştırma, deneme ve yaratıcı olabilmeleri için gerekli açık alanların oluşturulması gerekmektedir. Farklılık açısından bu alanın çocuğa sunacağı imkânlar doğrultusunda ocuk deneyimlerini zenginleştirecek ve gelişimine de pozitif yönde katkı sağlayacaktır. Koşma, atlama, tırmana ve sıçrama gibi faaliyetlere olanak veren düzenlemeler ve elemanlar çocukların beden ve motor gelişimlerine yardımcı olur.

İyi planlanan açık oyun alanı çocuğun planlama, sıra bekleme, paylaşım ve iletişim kurmasına imkân tanıyarak onun toplumsallaşmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda duygusal açıdan ihtiyaçlarına cevap verir. Yukarıda sözü geçen sebeplerden ötürü açık oyun alanı dizayn edilirken geniş bir yer bırakılmalı ve bu alanın da zengin içerikli olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocukların açık havada oynamaları okul öncesi eğitimi açısından önemli ve gerekli bir unsurdur. Dış oyun yerlerinin tuvalet ve içme suyuna kolay bir Şekilde ulaşmaları ve güneşli - gölgeli bölümlerinde olması gerekmektedir. Genel olarak açık oyun alanlarında yaratıcı ve macera köşelerinin de olması gerekmektedir. Atlama, tırmanma, denge ve sallanma yaratıcı bölümde bulunması gereken eylemlerdir. Bu eylemler yapılabilmesi için gereken aletlerin temin edilmesi gerekmektedir. Ayrıca kum havuzu, musluk, çocuğun kendi kendine inşa etmesine olanak veren blok düzeni, kulübe yapma olanakları ve tahta parçaları bu bölümde bulunmalıdır (Yılmaz, 2010, s.23).

Bedensel hareketlerin yapılabilmesi için; tırmanma, sürtünme ve kayma gibi hareketlerin yapılabilmesine imkân tanıyan elemanlar bulunmalıdır. Grup odaları genel hol ve bahçeye direk çıkışa sahip olmalıdır. Pencereleer çocuk oturduğunda dışarıyı görecek şekilde olmalıdır. Ancak iklim koşulları ve yakıt sorununu da göz ardı etmemek gerekir. Mekânın şeklinden etkilenen çocukta genellikle yüksek tavan, aktif hareket etmeyi güdülerken, alçak tavan ise daha sakin bir şekilde hareket etmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla istenen aktiviteye göre farklı tavan yükseklikleri öğrenme ve oyun mekânlarında kullanılabilir (Karaküçük, 2008, s.309; Babaoğlu, 2007, s.23).

1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Özellikleri

Okul öncesi eğitim mekânlarının fiziksel özellikleri de oldukça önemli bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Eğitim mekânının çocuk bakış açısı ile sıcak ve sevimli bir görünüme sahip olması gerekliliği de belirtilmektedir. Eğitim mekânının büyüklük açısından yeterli düzeyde olması, sayı açısından yeterli oda olması ve bu odaların yeterli düzeyde geniş olması, aydınlatma ve renk gibi etmenler de hiç kuşkusuz eğitim mekânını çekici kılan etmenlerin başında gelmektedir.

1.2.1. Bina Özellikleri

Okul öncesi eğitim binasının yeri, çocukların rahatça varabilecekleri yakınlıkta olmalıdır. Her yönüyle sıcak bir yuva, çocuğun ihtiyaçlarına karşılayacak, ilgisini çekecek pozitif uyarımlar içeren bir çevre, iyi bir okul öncesi eğitim binasında olması gereken özelliklerdendir. Genel anlamda okul arsaları, devlet yolu, şehir ve kasabaların ana yolları ile ticari yollara bitişik olmamalı, yakınlarında tehlikeli yer/zemin yapıları, zehirli atıklar üreten tesisler, mezarlıklar olmamalı, çevresi açık ve gürültüden uzak olmalıdır. Binalar, çocuk sayısı ve her çocuk için 10 m² davranış alanı hesap edilerek, iklim koşullarına dayanıklı bir şekilde, duvar, pencere, kapı, tavan, çatı yapımları, ısıtma ve havalandırma tesisatlarının da olması gerekmektedir.

Yukarıda da sözü edildiği üzere; okul öncesi eğitim binası, sevimli bir görüntüye sahip olmalı, güney cephede olmalı, güneşi almalı, tek katlı ve balkonsuz bir şekilde yapılmalıdır. Çocuğun mekân duygusuna kavrayabilmesi için öncelikle üst- alt, iç-dış, açık-kapalı, sağ-sol, yakın-uzak gibi kavramları öğrenmesi gerekmektedir. Şekiller, dokular, renkler, tasarımlar ve seslerin yinelenmesi, çocukların öğrenimini sağlaması açısından çok önemlidir. Yer ve ortam eğitim açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bir oyun alanı çocuğa biçim, boyut, sayı, parçalar arası ilişki vb. gibi kavramları geliştirmesi için yardımcı olmalıdır. Çocuğun oyun yerlerinde oynaması, öz güvenini tesis etmekte, fiziksel yetinin haricinde dil, iletişim ve sosyal yeteneklerini de geliştirmektedir (Ünal, 2009, s.106).

Örgün eğitim kurumlarının açılması ve kapatılmasına dair esaslar uyarınca, “yerleşim biriminin ve çevresinin sosyal, kültürel, ekonomik, sanayi durumu ile açılması istenilen eğitim kurumunun bulunduğu en yakın yerleşim birimine uzaklığı, ulaşım durumunun değerlendirilmesi gerekmektedir.” Aynı yasada okul öncesi eğitim özelindeki esaslar; anaokulları için, binada, her çocuğa 1.5 m² alan düşen oyun odaları, 2 m² alan düşen uyku odaları, çocuk başına 3 m² alan hesaplanan oyun bahçesi ile yemek salonu, mutfak ve depo bulunması; ana sınıflarının, kurum bünyesindeki binanın giriş katında aydınlık ve güneş alan bölümünde açılması gerekmektedir (Karaküçük, 2008, s.309).

1.2.2. Bina Özelliklerinin Çocukların Gelişimindeki Etkisi

Okul öncesi eğitim kurumunun binası tasarlanırken, oyunun çocuk gelişimindeki pozitif yararları göz önünde bulundurulmalı ve çocukların rahat hareket edebilecekleri ve gereksinimlerini destek olmadan karşılayabilecekleri, mekân ihtiyacını gideren bir ortamın oluşturulması gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumunda çocuklar, rahat bir şekilde okuma, sanatsal etkinlikler, bilim ve doğa etkinlikleri, dramatizasyon gibi etkinlikleri yapabilecekleri ve küçük-büyük kaslarını çalıştırabilecekleri geniş bir iç mekâna ve güvenli yeterliğe sahip genişlikte bir dış mekana sahip olmaları gerekmektedir. Okul bahçeleri

çocukların sağlıklı gelişim ve fiziksel aktiviteleri üzerindeki etkileri, son dönemlerde bir hayli ele alınmış ve tartışılmış konulardan biridir. Örnek olarak aktif yaşamdan mağdur olan çocukların ciddi sağlık problemleri ile uğraştıkları yaşadıkları ve bilhassa büyük kentlerde bulunan okulların yeteri düzeyde aktivite imkanı sağlamadığı tespit edilmiştir. Sözü geçen bu hususlar daha çok tıp, spor ve sağlık bilimleri gibi disiplinlerce incelenmekte ve konunun tasarım boyutu genelde gözardı edilmektedir (Başbay, 2012, s.31).

Çocukların düzensiz ve sağlıksız beslenmesi, oyun alanlarının kısıtlı olması, anne babaların aşırı düzeyde muhafazakâr tutumları ve klasik sokak oyunları yerine evde bilgisayar oynamayı ya da TV karşısında oturmayı seçmeleri, okullarda yeterli şekilde hareket etkinliklerine yer verilmemesi türündeki sebeplerden ötürü çocukların motor gelişimleri negatif olarak etkilenmekte, ergenlik çağında beden ve ruhsal yönden risk taşıyan kişiler haline gelebilmektedirler. Çocuk doktorlarının ve psikologlarının ortak fikri, dış mekanın olmayan, kapalı alanlarda oynanan oyunların çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini negatif olarak etkilediği fikrinde birleşmişlerdir. Bu açıdan Çocukları Şiddetten Koruma Ulusal Birliği (NSPCC) gibi kuruluşlar yerel yönetimlere çocukların güven içinde oynayabilecekleri, iyi tasarlanmış park alanları oluşturmaları çağrısında bulunmaktadır (Bulut ve Yılmaz, 2003. Aktaran: Başbay, 2012, s.31).

Çocukların sosyal, bilişsel ve bedensel açıdan gelişimlerinde, okul bahçelerinin hiç kuşkusuz önemli bir yeri vardır. Ayrıca bu mekânlar, aktif hayat tarzını teşvik eden ve sağlıklı gelişimlerini olumlu yönde etkilemesi açısından önemlidir. Bunlara ek olarak küçük yaşta çocukta obezite oluşumunun da önlenmesinde etkili olabilmektedir. Çocuğun dış mekandaki faaliyetlerinin kısıtlanması, bilhassa toplumla entegre olurken bir takım sorunlara sebep olmaktadır (Çelik ve Daşcan, 2014, s.98). Sürekli iç mekânda yaşama zorunluluğu olan çocuklar paylaşımı, sosyal dayanışma ve üretkenliği öğrenmekten yoksun kalmaktadırlar. Bu durumda ilerleyen yaşlarında onlara büyük sorunlar oluşturmaktadır. Bu açıdan park ve oyun alanları sistemi son dönemlerde bilhassa kentsel dönüşüm kavramlarıyla birlikte bir sorun haline gelmiştir. Bu durum toplum yaşantısının sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi

açısından önemli bir hale gelmiştir. Yüksek nitelikli eğitim alanlarının yarattığı olumlu yöndeki beklentiler, çocuklarda yaşamları boyunca toplumsal ve mekânsal saygıyı kendilerinden sonraki nesle teşvik edeceklerdir (Karaküçük, 2008, s.315).

1.2.3. Dış Mekân Oyun Alanları

Okul bahçeleri, çocukların oyun oynama, temiz hava teneffüsü gibi gereksinimlerini karşılayan yerlerdir ve okul bütününe önemli bir parçasıdır. Bu alanlar çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimine ivme kazandırarak okul içindeki eğitimin devamlılığını sağlayan önemli gelişme ve öğrenme yerleridir. Çocuklar; ilerleyen yaşlarında fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bireyler gibi yetişebilmeleri için sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel yeteneklerini geliştirebilecekleri ortamlara gereksinim duymaktadırlar. Çocukların bu yönde geliştirilebilmesi amacıyla, eğitim, oyun ve spor, sosyal-kültürel etkinliklerle tören ve kutlamalara dönük diğer faaliyetler bu bilinçle birlikte düşünülmelidir (Karaküçük, 2008, s.318; Başbay, 2012, s.32).

Çocuk açısından yukarıda sözü geçen tüm bu etkinliklerin gerçekleştirilebileceği en ideal yerler okul bahçeleridir. Bu bağlamda okul bahçelerinde öğrenme imkânları genişleyerek daha esnek yapıya sahip öğrenme alanları oluşturulmalıdır. Okulun bahçesi, geniş olmalı ve çocuğun çalışma, araştırma ve yaratma becerilerini geliştirecek tüm sportif, sanatsal ve bahçe çalışmalarının yapılabileceği zengin bir çevre haline getirilmelidir. Bir bahçe öğrenim faaliyetlerinin dışında toplumsal eğitim amacıyla da kullanılması gerekmektedir (Çelik ve Daşcan, 2014, s.104).

Tüm spor etkinlikleri, beceri gerektiren etkinliklerin geliştirilmesi için iş atölyeleri, bitki ve hayvan yetiştirme etkinliklerine dönük olarak uygulama bahçeleri, çim alanları, kum-su havuzları ve diğer alanların her yaştaki insanın kullanacağı şekilde çevre kullanımına açılması gerekmektedir. Söz konusu bu bahçeler, çocukların dinlenme saatlerinde faydalandıkları yerler olmakla beraber, eğitsel faaliyetlerde de kullanılabilen ortamlardır. Bu ortamlar, çocukların eğitsel

etkinlikleri, oyunları, spor ve dinlenme gibi boş zaman aktivitelerine imkan tanıyacak şekilde yeşillendirilmiş, çocuk parkı, spor alanı, yürüyüş yolu, uygulama bahçesi, kum havuzu, hayvanat bahçesi vb. eğitsel alanların yer alacağı şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Avcı ve Toran, 2012, s.141). Okul bahçesi çocukların toplumsal bağdaşmanın yoğun şekilde yaşandığı, okuldaki tüm bireylerin bulunduğu bir ortamdır. Benzer yaş gruplarıyla doğal bir ortamda etkileşen öğrenci yeni arkadaşlıklar kurma, bir grubun üyesi olma, kurallara uygun bir şekilde davranma gibi yeterliklerini bu ortamlarda geliştirebilmektedirler (Yıldız ve Şener, 2016, s.34).

Okul öncesi eğitim kurumunda dış mekân ve donanımı oldukça önemli bir husustur. Bu açıdan, okul öncesi eğitim kurumunda yeteri kadar büyüklükte bir bahçenin varlığına ve içinde çocukların rahat kullanabileceği donanıma gereksinim duymaktadır. İç mekânı iyi olup da bahçesi iyi olmayan veya hiç olmayan bir eğitim kurumu, amaçlarının bir bölümünü gerçekleştirilemiyor demektir (Karaküçük, 2008, s.311; Başbay, 2012, s.33).

Oyun alanı ile diğer sokak ve çevre koşullarının olumsuzluğu, bilgisayar ve televizyon gibi evde kullanılabilen unsurların çocuklar tarafından daha fazla tercih edilmesi, çocukların boş zamanlarını kapalı yerlerde daha çok geçirmelerine bağlı olarak da çocuklarda obezite gibi fiziksel yönden olumsuz durumların dışında toplumsal açıdan iletişim kopukluklarına sebep olmakta ve doğal deneyimi gelişmemiş kişiler olarak yetişmektedirler. Sözü edilen bu sebeplerden dolayı çocuklar fiziksel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına cevap verebilecek, içinde barındırdığı rekreasyon olanaklarıyla çocukların gelişimine olumlu yararlar sağlayabilecek oyun alanlarının tasarımı önem taşımaktadır (Yılmaz, 2010, s.30).

Dizayn edilen oyun alanında çocukların ne tür oyunlar oynadıklarını bilerek bunlara uygun şekilde tasarlamak oldukça önemlidir. Bu oyun tiplerini kısa başlıklar halinde sıralayacak olursak (Başbay, 2012, s.33);

- Fiziksel Oyunlar,
- Yaratıcı Oyunlar,

- Sosyal Oyunlar,
- Duyusal Oyunlar,
- Sessiz Alanlar.

Oyun alanları dizayn edilirken göz önünde bulundurulması gereken temel hususları özetle sıralayacak olursak (Avcı ve Toran, 2012, s.149);

- Çocuklar; fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimin tamamlanması için değişik oyunlara gereksinim duyar ve tasarım yapılırken bu duruma özen gösterilmelidir.
- Oyun liderleri ve öğretmenleri, oyun esnasında onlarla birlikte çalışmalıdır.
- Yapıcı, yeni oyun, su ve kum gibi doğal elementlerle oynamak için, sessiz oyunlar için bölünmüş oyun alanlarını da içeren farklı aktivite alanlarının da olması gerekmektedir.
- Başarılı oyun alanları, oyun yapılarını değil, tüm oyun alanındaki elemanları birbirine bağlar.
- Oyun alanları, çocukların kendi çevrelerini oluşturmalarına yardımcı olur.

Oyun alanlarının tasarımında okul bahçelerinin de dikkate alınması gereklidir. Okul, eğitici ve öğretici niteliğinin dışında çocuk için ruhsal ve bedensel yapısının gelişimi, karakterinin şekillenmesi, çevre algısı ve ilgisinin artması gibi etkilere de sahip bir planlama özelliği göstermelidir. Okul ve çevresi, çocuğun okula gitmeyi bir zevk olarak göreceği şekilde planlanmalıdır (Yıldız ve Şener, 2016, s.105). Genel olarak okul bahçeleri tasarlanırken şu kriterlerinde dikkate alınması gerekmektedir: “Okul bahçeleri, öğrenme ve oyun ortamı oluşturulması amacıyla yeterli malzemeyle dizayn edilmesi gereklidir. Farklı aktivite türleri için, farklı alanların oluşturulması gereklidir. Oluşturulan alanlar arasında sınır yeşilliklerle sağlanmalıdır. Teneffüs amacıyla oluşturulan kapalı alanlar, en az dış mekân alanları kadar iyi olmalıdır. Denetim rahat ve sade olarak yapılmalıdır.” (Gür ve Zorlu, 2002, s.48).

Sınıf içerisindeki öğrenme merkezlerinin, okul bahçelerinde oluşturulması, çocukların açık hava ihtiyacı açısından önem arz etmektedir.

İzmir-Ödemiş-Ödemiş Anaokulu

İzmir-Ödemiş-Ödemiş Anaokulu

1.2.4. İç Mekân Özellikleri

İç mekân özelliklerinden olan kapı, pencere, yer döşemeleri, mekânın sıcaklığı/soğukluğu gibi unsurlar önem arz etmektedir. İç mekânın düzenlenişi ile ilgili göz önünde bulundurulması gereken bir başka konu da materyallerin temin edilmesidir. İç mekân ile ilgili planlanmalar yapılmadan evvel uygulanacak programın hazırlanışında, öğretmen görüşlerinin de bu düzenlemenin önemli bir ayrıntısı olduğunun da altının çizilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda nitelikli ve iyi bir okul öncesi eğitim kurumunda iç mekân özelliklerinin aşağıda sıralanan şıklardaki gibi olması gerekmektedir (TED, 2007, s.15; MEB, 2015, s.19-20):

- Çocuğun mekân içerisinde rahat bir biçimde hareket edebilmesi sağlanmalıdır,
- Eğitim alanların çocuk olduğunu ve mekân içerisinde kaza ve benzer olasılıkların da dikkate alınarak düzenlenmesi gereklidir,
- Öğretmenin hazırlayacağı etkinlik ve uygulamalara kolaylık ve rahatlık sağlanması gereklidir,
- Hem bireysel hem de grup faaliyetlerine imkân sağlanmalıdır,
- İç mekân görünümü estetik açıdan iyi olmalıdır,
- İç mekânın, ısı, ışık, havalandırma ve temizlik koşullarının sağlık kurallarına uygun olması gereklidir.

İç mekân düzenlenmesinde iki temel özellik vardır. Bunlar hem değişebilen hem de değişmez özellikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kapı, pencere, duvar, vb. iç mekânın değişmez özelliklerindedir. Oyun ve diğer materyaller, mobilyalar vb. ise değiştirilebilen özelliklerdendir. Sınıftaki değiştirilebilen özelliğe sahip olan mobilyaların çocukların yaş ortalamasına uygun ve gelişim özelliklerine uygun olması gerekmektedir (Yıldız ve Şener, 2016, s.116). Bu mobilyaların tehlike arz edecek unsurları barındırmaması gerekmektedir. Örneğin keskin köşeleri

olmamalıdır. Çakılan çiviler mobilyanın bir diğer yanından çıkmış halde ve sivri bir durumda olmamalıdır. Ayrıca mobilyaların boya ve diğer özelliklerinin çocukların sağlığına zarar vermeyecek nitelikte olmalıdır. Kırılıp düşebilen ve parçalanmış özelliklere sahip olan cam ve ayna gibi şeylere yer verilmemesi gereklidir. Mobilyalar ve diğer materyaller düzenlenirken, bunların kullanıcılarının çocuklar olduğunu ve muhtemel tüm kötü senaryolar dikkate alınarak o şekilde düzenlenmelidir (Akşin ve Tunçeli, 2015, s.600).

Okul öncesi eğitim kurumlarının iç mekânlarında olması gereken diğer özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Durmuş, 2006, s.47; Çakır, 2011, s.13):

a) Vestiyer: Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların içeri girdiklerinde elbise ve ayakkabıların değiştirmek amacıyla kullandığı yerlerdir. Bu alanlar düzenlenirken, zeminin kaygan malzemelerden yapılmamasına özenle dikkat edilmelidir. Ayrıca kullanım kolaylığı açısından, on beş cm aralığında ve bir metre boyunda olmasına dikkat edilmelidir.

b) Yönetici odası: Bu oda, binaya giriş ve çıkışları kontrol etmek amacıyla bina merkezine yakın bir yerde olmalıdır.

c) Öğretmen çalışma alanı: Bu alanlar öğretmenlerin gerek dinlenme, gerekse de diğer hazırlıklarını yapmak açısından önemli alanlardır. Bu alan öğretmenler açısından çok amaçlı kullanılan alanlar olduğundan, öğretmenlerin kendilerine ait özel yerlerin kilitli bir biçimde kullanabilmelerine olanak sağlanması gereklidir.

d) Çok amaçlı salon: Adından da anlaşılacağı üzere; bu salonda beslenme, büyük grup etkinlikleri ve çocukların uyku ihtiyaçlarını giderebilmek amacıyla kullanılabilir. Veliler ve gönüllülerin kullanması için düzenlenen yerler yok ise; bu çok amaçlı salonlar bu amaçlar için de kullanılabilir. Aile seminerleri, okuma alanları da bu salonlarda yer alabilmektedir.

e) Revir: Burada çocukların sağlık durumlarının takibi ve çocukların oyun ya da başka bir etkinlik esnasında yaşayabileceği bir kaza halinde ilk yardım uygulamaları yapılmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında revir ve sağlık odası konumlandırılırken göz önünde bulundurulması gereken durum ise, bu alanların oyun odalarından olabildiğince uzak olması gerekliliğidir.

f) Oyun odası: Okul öncesi eğitim kurumunda bir oyun odasının mutlaka olması gereklidir. Ancak böyle bir odanın olmaması durumunda, salon, koridorlar, sınıf araları ve benzer yerlerde oyun odası olarak değerlendirilebilmelidir.

g) Yemek odası ve mutfak: Hijyen bakımından en çok üzerinde durulması gereken yerlerden biri yemek odası ve mutfağın olduğu yerlerdir. Bu alanlarda kullanılacak materyallerden olan masa, sandalyenin de onların boylarına ve yapılarına uygun tasarlanması gereklidir. Ayrıca kullanılacak çatal, kaşık ve diğer materyallerinde demir/çelik gibi malzemelerden oluşmaması gereklidir.

h) Tuvalet: Tuvaletlerin okuldaki sınıflara yakın bir yerde olmaları, lavabolar ve tuvaletlerin çocuklara uygun bir yükseklikte olması gerekmektedir. Çocukların sağlığı için tuvaletlerin temizlik normlarına uygun şekilde düzenli olarak temizlenmesi gerekmektedir. Ayrıca tuvaletlerin zeminlerinin ıslak olmaması ve kaygan olmaması gereklidir. Bunun için okul yönetiminin gerekli tedbiri alması gerekmektedir.

1.3. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Geçmiş yıllarda konu ile ilgili yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Örneğin; Solak (2007) yapmış olduğu çalışmada Adana merkezde hem resmi hem de özel okul öncesi eğitim ortamlarını ele almıştır. Solak'ın yapmış olduğu çalışmada elde ettiği bulgularda; gerek resmi, gerekse de özel eğitim kurumlarının iç mekân özelliklerinin kabul edilebilir bir düzeyde olduğunu ve resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının orta düzey bir kalitede olduğuna değinmiştir (Solak, 2007, s.60).

Kandır ve Çaltık'ın 2006 yılında yapmış oldukları araştırmada, Solak (2007) gibi hem resmi hem de özel okul öncesi eğitim yerlerinin fiziksel koşullarını ele almışlardır. Araştırmanın örnekleminde 17 farklı ilde görevli olan 1177 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, çocuklara kaliteli bir eğitiminin verilebilmesi için anaokulları ve anasınıflarının bina yapım koşullarının uluslararası standartlar ile karşılaştırıldığında yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Kandır ve Çaltık çalışmalarında ayrıca etkinlik alanlarının düzenlenmesinde hem ısı, hem ışık, hem materyal, hem mobilyalar, hem de diğer gerekli olan malzemelerin bir bütün olarak ele alınarak o şekilde düzenlenmelerinin önemli olduğuna dikkat çekmektedirler. Genel olarak bu kurumlardaki eğitim yerlerinin düzenlenmesi, eğitim alan çocukların gelişimlerini, tutum ve davranışlarını, birbirleriyle olan iletişimlerini de pozitif yönlü etkilemektedir.

Yazıcı ve arkadaşlarının 2004 yılında okul öncesi eğitim kurumlarının incelenmesi üzerine yapmış oldukları çalışmada, Antalya merkezdeki 10 özel anaokulu çalışma evreni olarak incelenmiştir. Yazıcı ve arkadaşları verileri toplamak amacıyla “Okul Öncesi Eğitim Ortamları Değerlendirilmesi Ölçeği”nden yararlanmışlardır. Yazıcı ve arkadaşlarının gözlemleri esas alınarak bu kurumların çocuklara sağladığı eğitim imkânlarının gelişmiş ülkelerin düzeyinin çok altında olduğunu tespit etmişlerdir (Yazıcı ve ark.,2004, s.34).

Güleş'in konu ile ilgili 2013 yılında yapmış olduğu araştırmada; iç mekânlardaki eğitim materyallerinin yeterlilik düzeyinin düşük seviyede olduğunu tespit etmiştir. Güleş'in yaptığı araştırma sonucunda öğretmenlerin bu eğitim kurumlarında kum/su ve doğa/bilim materyallerinin de tıpkı eğitim materyalleri gibi yetersiz olduğunu, kitaplar ve resimler ile diğer sanat materyallerinin en fazla bulunan materyaller olduğunu tespit etmiştir (Güleş, 2013, s.182).

Kocamanoğlu'nun (2014) öğrenme merkezleri ile ilgili olarak yapmış olduğu çalışmada öğrenme merkezleri kullanılarak oluşturulan bir okul öncesi eğitim sınıfında çocukların sanat ürünlerinin incelenmesi ve estetik yargılarının belirlenmesini amaçlamıştır. Kocamanoğlu'nun yapmış olduğu çalışmada elde edilen

bulgulara göre çocukların Estetik Yargı Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, son test puanı lehine olduğu görülmüştür. Çocukların eğitim ortamına ait görüşleri incelendiğinde; tamamının öğrenme merkezlerini sevdiği yönündeki görüşleri dikkat çekmiştir. Bu görüşlerin gerekçelerine ait bilgiler de ayrıntılı olarak verilmiştir. Ebeveynlerin de tamamının eğitim ortamının çocuklarının gelişimlerini olumlu doğrultuda etkilediği yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Ebeveyn görüşlerine göre öğrenme merkezleri en çok çocukların dil gelişimi üzerinde etkili bulunmuştur. Kocamanoğlu'nun yapmış olduğu araştırmanın öneriler kısmında ise ideal bir okul öncesi eğitim ortamının nasıl oluşturulabileceğine dair önerilerde bulunulmuş, daha farklı çalışmaların gerekliliği ve neler yapılabileceği dile getirilmiştir.

Fatma Gülçin Demirci'nin (2015) "Okul öncesi dönem çocuklarına uygulanan ses farkındalık müzik programının okuma yazmaya hazırlıkta çocukların sesleri tanıma becerilerine etkisi" adlı çalışmasında sesbilgisel farkındalık becerilerinden biri olan sesbirim farkındalığının, dil ve okuma gelişimine katkısı olduğu bilinen müzik etkinlikleri ile geliştirilmesi hedeflenmiştir. Okul öncesi dönem çocukları için geliştirilen ve uygulanan "Ses Farkındalık Müzik Programı"nın, okuma yazmaya hazırlıkta çocukların sesleri tanıma becerilerine olan etkisini incelemek amacıyla ön-test, son-test, kontrol gruplu deneysel desenli bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmada, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ili Darıca ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ayfer Gazanfer Güngör İlkokulu anasınıflarına devam eden ve normal gelişim gösteren 60-72 aylık 46 çocuğun, basit seçkisiz örnekleme (random) yoluyla 23'ü deney grubunu, 23'ü kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın ön-test ve son-test aşamalarında Özgül Polat tarafından 2003 yılında geliştirilen "Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği Ses Çalışmaları Alt Boyutu", Watkins ve Edwards tarafından 2004 yılında geliştirilen ve Türkçeye uyarlanan "Mountain Shadows Fonolojik Duyarlılık Ölçeği" (MS-PAS) kullanılmıştır. Çocuklar için hazırlanan "Ses Farkındalık Müzik Programı"yla 13 haftadan oluşan bir eğitim planlanıp, haftada 40'er dakikalık iki oturum şeklinde düzenlenmiştir. Program, verilecek olan sesle ilgili ritim çalışmaları, verilen sesle başlayan kelimeler

içeren şarkılar ve ilgili sesle başlayan kelime oyunlarından oluşmuştur. Araştırma sonucunda deney grubu ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği Ses Çalışmaları Alt Boyutu ve Mountain Shadows Fonolojik Duyarlılık Ölçeği son test puanları, ön test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği Ses Çalışmaları Alt Boyutu ve Mountain Shadows Fonolojik Duyarlılık Ölçeği deney grubu son test puanları, kontrol grubu son test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Demirci, 2015, s.1).

Aysu ve Aral'ın (2016) "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi" adlı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüş ve uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma Kırşehir il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri üzerinde yürütülmüş, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve gözlem tekniğine birlikte yer verilmiştir. Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen, öğretmenlerin öğrenme merkezleri hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış "Öğretmen Görüşme Formu" ve öğrenme merkezlerindeki uygulamalarını belirlemeye yönelik ise "Öğrenme Merkezleri Gözlem Formu" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda genel olarak öğretmenlerin program ve uygulanması konusunda desteğe ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır (Aysu ve Aral, 2016, s.2651).

Şule Erşan'ın (2011) "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlgi Köşelerinde Serbest Oyun Etkinlikleri İle İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi" adlı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili görüş ve uygulamalarının incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tarama modelindedir. Veri elde etmede nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmış gözlem teknikleri birlikte kullanılmış olup, verilerin analizinde nitel

yöntemlerden içerik analizi ve nicel yöntemlerden frekans dağılımı kullanılmıştır. Ankara ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında kadrolu olarak görev yapan lisans mezunu 40 öğretmen araştırmancının çalışma gurubunu oluşturmuştur. Bu öğretmenlere ilgi köşelerinde serbest oyun etkinlikleri ile ilgili (planlama, ortam hazırlama, etkinlik süreci ve değerlendirmeye yönelik) 20 sorudan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin serbest zaman etkinliklerini sabah ilk etkinlik olarak planladıkları ve bu etkinliğe yaklaşık bir saat zaman ayırdıkları görülmüştür. Ancak serbest zaman etkinliği öğretmenler tarafından sadece çocukların serbestçe oynayacağı amaçsız bir etkinlik olarak görülmektedir. İlgi köşelerinde oyunun sosyal beceri gelişimine katkısı önemsendirken bilişsel süreçlere katkısı çok fazla dikkate alınmamaktadır. Okul öncesi eğitim programında önerildiği için sınıflarda yer verilen ilgi köşeleri çocukların gelişim ve eğitimlerine destek sağlayacak şekilde etkin ve aktif olarak kullanılmamakta, köşelerin düzenlenmesinde, çocukların ilgi ve ihtiyaçları, plandaki amaç ve kazanımlar göz önünde bulundurulmamaktadır. İlgi köşelerinde oynanan oyunların önemi hakkında teorik bilgiye sahip olan öğretmenlerin, bu bilgileri uygulamaya aktaramadıkları ve çocuk merkezli eğitim yaklaşım yerine öğretmen merkezli eğitim yaklaşımı ile uygulamaları sürdürdükleri belirlenmiştir. Bu bulgulara dayalı olarak, okul öncesi öğretmenlerine, kurum yöneticilerine, akademisyenlere ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur (Şule, 2011, s.1).

Hüsniye Aydan Gürpınar'ın (2006) "Okul öncesi öğrenime devam eden çocukların tercih ettikleri ilgi köşeleri ve tercih etme nedenleri" adlı çalışma 2005 - 2006 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde MEB'e bağlı 113 ilköğretim ve 8 bağımsız anaokulunda görev yapan 215 okulöncesi öğretmeni üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin, okulöncesi öğrenime devam eden çocukların tercih ettikleri ilgi köşeleri ve tercih etme nedenlerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla 3 bölüm ve 15 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin sınıflarında ilgi köşelerini genellikle bulundurdukları, çocukların ilgi köşelerini tercihlerinde malzeme sayısının yeterli ve ilgi çekici olmasının, sık sık değişiklik

yapılmasının etkili olduğunu göstermektedir. Tüm çocukların ilgi köşelerinde oynamaktan hoşlandıkları ancak, kız ve erkek öğrencilerin tercihlerinde anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. Öğretmen görüşleri doğrultusunda, öğrencilerin ilgi köşelerini tercih etme nedenlerinin başında öğrencilerin kendi tercihleri, öğretmen yönlendirmesi ve malzeme sayısının yeterli olmasının geldiği görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin, ilgi köşelerinin düzenlenmesinde ve oyun etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde fiziki şartların yetersiz olması basta olmak üzere, çocuk sayısının çok olması ve malzeme sayısının yetersiz olması sorunlarıyla ara sıra da olsa karşılaştıkları görülmüştür (Gürpınar, 2006, s.2).

Özyürek ve Kılınç'ın (2015) yılında yapmış oldukları "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğrenme Merkezlerinin Çocukların Serbest Oyun Davranışları Üzerine Etkisi" adlı çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf ortamı ve öğretmen tutumlarının çocukların serbest oyun davranışlarıyla olan ilişkisinin incelenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmaya 10 anasınıfı ve 10 anaokulu öğretmeni olmak üzere toplam 20 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında farklı öğrenme merkezlerinin bulunduğu, öğretmenlerin çoğunun bu merkezleri yeterli gördükleri, eğitim-öğretim sürecinde kullanılan materyallerin daha çok okul idaresince belirlendiği ve öğretmenlerin çoğunluğunun serbest oyun zamanında aile katılımına yer vermedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları ilgili alan yazınla ilişkili bir biçimde tartışılmıştır (Özyürek ve Kılınç, 2015, s.127).

1.4. Okul Öncesi Eğitim Mekânlarına İlişkin Yaklaşımlar

Çalışmanın bu kısmında okul öncesi eğitim mekanlarına ilişkin yaklaşımları; Reggio Emilio Yaklaşımı, Montessori Yaklaşımı, Waldorf Yaklaşımı ve High Scope Yaklaşımı olmak üzere beş başlık altında incelenecektir.

1.4.1. Reggio Emilio Yaklaşımı

Reggio Emilia Yaklaşımı; çocukların nasıl öğrendikleri ile ilgilenir. Bu açıdan Reggio Emilia Yaklaşımı uygulanan okullarda aktif eğitim yaklaşımı kullanılır. Bu okullar çocukların özgür ve aktif olmasını ve etkileşimi desteklediğinden dolayı Malaguzzi tarafından “sevimli” olarak nitelendirilmiştir. Reggio Emilia Yaklaşımı’nın temel ilkelerini aşağıdaki maddeler halinde sıralamak mümkündür (Ekici, 2015, s.195):

- Çocuk bir lider, işbirlikçi (ortak) ve iletişimci olarak algılanır.
- Çevre üçüncü öğretmendir.
- Öğretmen bir araştırmacı, ortak ve rehberdir.
- Dokümantasyon bir iletişim aracıdır.
- Aile bir ortak olarak algılanır.
- Organizasyon temeldir.

Reggio Emilia Yaklaşımına göre eğitimin amacı; büyüme aşamasındaki çocuğun gelişimini engel olan duvarların ortadan kaldırılmasıdır. Eski ve katı kurallar, güncel olmayan kavramlar, yetişkinler tarafından benimsenen anlaşılması güç davranış ve tutumlar, klasik eğitim yöntemleri gibi duvarlardan oluşturmaktadır. Çocuğun gelişim süreci aşamalarında, toplumdaki yeni kültürel değerler ve rolleri öğrenmesi desteklenmeli bu şekilde gelişime engel olan ve eski tarz değer yargılarından oluşan bu duvarlarla karşılaştığında bunu kendi kendine aşması sağlanmalıdır. Reggio Emilia yaklaşımının başka bir temel özelliği ise; çocuklara somut yaşantılar sunularak yeni keşifler yapabilmelerine olanaklar yaratılmalıdır. Çocuklar araştırma, üretme ve hipotezlerini test etme gibi aşamalardan geçmektedirler. Burada resim, heykel, dramatik oyun gibi pek çok sembolik yolla kendilerini anlatabilme olanağı bulabilmektedirler. Reggio eğitimcilerinin “çocuğun yüz dili” olarak adlandırdıkları bu görüş, çocukların somut yaşantıları sembolik ifadelerle dönüştürdükleri çok sayıda dili ifade etmektedir. Çocuk, problemlerinin çözümünde akranlarıyla beraber çalışmakta, öğretmen de bu esnada çocuğa yardımcı olmaktadır. Ara sıra çizim veya fikirler gözden geçirilerek düzeltilmektedir (Temel ve Dere, 1999. Aktaran: Ekici, 2015, s.195).

1.4.2. Montessori Yaklaşımı

Montessori yaklaşımı; çocuğa dünyayı keşfetmek için imkanlar sunmaktadır. Çocuğun kullanabileceği şekil ve boyutlarda tasarlanmış olan materyaller gerçekçi özelliklere sahip ve yaratıcılığı da desteklemek açısından oldukça etkilidir. Bu materyaller hatanın kontrolünü kapsar ve bu oto kontrol eğitime yol açar (Erişen ve Güleş, 2007. Mutlu vd., 2012, s.121).

Montessori eğitiminde hatanın kontrolünü kapsayan ve özel olarak tasarlanan materyaller kullanılmaktadır. Montessori materyallerin her parçası dikkatli bir şekilde tasarlanmıştır. Aynı zamanda bu materyaller basitten karmaşığa doğru giden bir sistemi takip etmektedir. Montessori materyallerinin gösteriminde üç aşamalı sunum kullanılmaktadır. Üç aşamalı sunum, materyali çocuklara tanıtmaya, kavrama ve kullanma aşamalarında rehberlik amacıyla kullanılan temel bir tekniktir. Montessori yaklaşımında, materyalleri çocukların kendileri seçtiğinden gerekli olan tüm materyal parçalarını bulabilir, etkinliği kimse tarafından bölünmeden çalışabilir ve materyalleri tekrardan koyabilir. Bu şekilde çocuk sınıfta düzenin bir parçası olmaktadır. Bu düzen içerisinde her materyalin değişmez bir yeri vardır. Materyaller; temiz, noksansız ve estetik bir görünüme sahiptir. Bu durum çocukların da benzer şekilde dikkatli, özenli çalışmalarını ve çalışmayı sorunsuz olarak tamamlamalarını sağlamaktadır. Kullanılacak malzemenin güzel, zarif ve çekici renklerde olması onları alıştırma yapmaya teşvik eder. Özellikle set içerisinde kullanılan parçalardaki renk uygunluğu ve benzerliği çocukların o çalışmaya ait bütün parçaları rahat bir şekilde bulmalarını sağlamaktadır (Mutlu vd., 2012, s.122).

1.4.3. Waldorf Yaklaşımı

Waldorf yaklaşımı; çocuğu doğanın bir parçası gibi gördüğünden kişinin bütünlüğünü sağlamasındaki en önemli adımını doğa ile bütünleşmesiyle olabileceği düşüncesini savunmaktadır. Waldorf yaklaşımında doğal döngünün mevsimlerin yaşam ritminin insanın kendi ritmini etkilediği, insanın bu ritim içinde var olduğu

düşünülmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü sınıf ortamında doğal varlıklarla doludur. Okul öncesi ve ilkokulda sınıfta doğa masası bulunmaktadır. Bu masa yardımıyla çocuk doğanın güzelliğinden ve ritminden haberdar olur. Doğa masasına mevsime uygun nesnelere konulur. Çocuklar isterlerse masaya katkı yapabilirler. Kültürlerini ve geleneklerini yansıtan sanat eserleri ile sınıfı süsleyebilirler. Kendi geçmişlerinden gelen güzelliği duyumsamaları bu sayede kolaylaştırılır. Bir etkinlikten başka bir etkinliğe geçişte müziğin kullanılması Waldorf okulunun estetik yanının başka bir örneğidir. Waldorf okullarının sınıflarında inorganik madde olan plastik hiç bir malzeme kullanılmamakla beraber çocukların elektronik araçlar kullanmaları da istenmemektedir. Çocuklar tahta bloklar, ipek, yün, taşlar, çam kozalakları gibi doğal materyallere etkinliklerini gerçekleştirmektedir. Oyuncakların doğal olmasının yanında basit olması çocuğun hayal gücünü daha aktif hale getirmekte ve bu şekilde yaratıcı akıl için daha iyi bir zemin hazırlanmaktadır (Ekici, 2015, s.201).

1.4.4 .High Scope Yaklaşımı

High/Scope yaklaşımının temel dayanağı “etkin öğrenme”dir. Diğer temel ilkeler ise; olumlu yetişkin-çocuk etkileşimi, öğrenme çevresi, tutarlı bir günlük program ve değerlendirmedir. High/Scope yaklaşımında eğitimcilerin görevi, etkin öğrenmeyi hızlandıracak ve geliştirecek bir ortamı yaratmak ve çocuklara eylemleri ile ilgili düşünmeleri için rehber olmaktır. Bu bir bakıma, çocuklar, gelişmişlik düzeyleri olabildiğince bilimsel analiz, gözlem ve müdahale yöntemiyle öğrenmektedirler. Yetişkinler, çocukların etkin öğreniciler olabileceği bir ortam oluşturmak için, önceden bildirilmeyen hiçbir değişikliğin olmadığı tutarlı bir günlük program oluşturup bu programı sürdürürler. Günlük programın kesintisiz şekilde devam edilmesi, çocuklara zaman denetimi ve bağımsızlığın keyfine varma fırsatı sağlar ki bu da sorumluluk duygusunu geliştirmektedir. High/Scope programının günlük düzenini; temizlik, planla-yap-değerlendir sıralaması, küçük ve büyük grup faaliyetleri ve açık hava faaliyetleri oluşturmaktadır (Bilaloğlu, 2004, s.44).

1.5. Okul Öncesi Eğitim Programına Göre Merkezler

Okul öncesi eğitim programında, eğitim kurumlarında devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri vasıtasıyla sağlıklı bir şekilde büyümelerini; motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarında gelişimlerinin daha üst seviyeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve ilkokula hazırlanmalarını sağlamak için geliştirilmiştir. Program, çocukların gelişimlerini desteklemesinin dışında tüm gelişim alanlarında olabilecek yetersizliklere engel olmayı amaçladığından destekleyici ve önleyici boyutları olan çok yönlü bir program olma niteliğine sahiptir. Program, çocukların gelişim seviyelerine ve niteliklerine dayanan ve bu açıdan, tüm gelişim alanlarının geliştirilmesini temel alan “gelişimsel” bir programdır. Programda, “kazanım” ve “gösterge”ler temel alınmıştır. Gelişim özellikleri bilimsel çalışmalar göz önünde bulundurularak üç farklı yaş grubuna uygun olarak düzenlenmiştir. Bu programda; ihtiyaç olduğunda programda bulunmayan bir kazanım ya da gösterge, öğretmen tarafından tespit edilerek eğitim planına eklenebilmektedir. Ancak bu tür düzenlemelerde gerekçelerin iyi belirlenmesine; eklenen kazanım ve göstergelerin Türk Millî Eğitiminin Amaçları, Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları, programın temel felsefesi, amaçları ve özellikleriyle tutarlı olmasına, diğer kazanımlarla çakışmamasına ve çelişmemesine özen gösterilmesi gerekmektedir (MEB, 2013, s.13).

1.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğine Göre Fiziksel Mekânlar

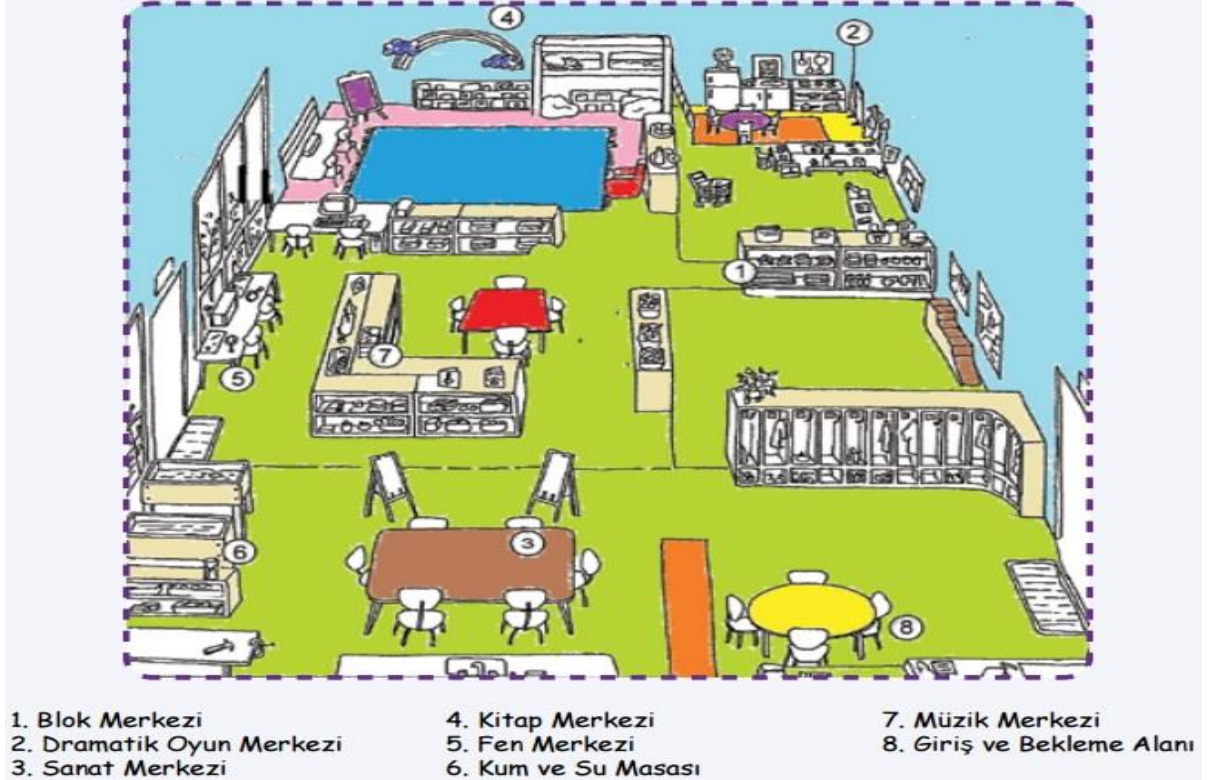
Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği’nde fiziksel mekânlar ile ilgili maddelerden kısaca sıralayacak olursak; 10. md uyarınca; özel eğitim değerlendirme kurulu raporu doğrultusunda, tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitimlerini sürdüremeyecek durumda olan ağır düzeyde yetersizliği bulunanlar ile birden çok yetersizliği olan çocuklar, bu kurumlarda fiziki mekânın uygun olması ve özel eğitim öğretmeni istihdam edilmesi kaydıyla açılan özel eğitim sınıflarına kaydedilirler. Ayrıca 35. md uyarınca; zümre öğretmenler kurulunda; öğretim programı, ders planlarının düzenlenmesi, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme değerlendirme araçları, öğrenci başarı düzeyi, okulun fiziki mekânlarının ve ders araç gereçlerinin kullanımı gibi hususlar görüşülerek okulun çevre imkânları analiz edilir ve iş birliği oluşturulur (Resmi Gazete, 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENME MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİ VE KULLANIMI

Okul öncesi eğitim alan çocuklar için öğrenme merkezleri çocukların gelişiminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu merkezler vasıtası ile çocukların farklı deneyimler kazanmalarına, çocukların küçük gruplar şeklinde birbirleriyle doğru ve doğal ilişkiler kurmalarına, oyun ve diğer etkinlikler esnasında ortaya çıkabilecek sorunları çözmelerine, sorumluluk bilincinin aşılmasına, kendilerini ifade etme yeteneğine ve birbirlerinden öğrenmelerine olanak sağlamaktadır. Çalışmanın bu bölümünde okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme merkezlerinin düzeni ve kullanımını ile ilgili teorik ve kavramsal açıklamalara yer verilecektir.

Şekil 2.1: İdeal Bir Okul Öncesi Eğitimi Sınıfı

Kaynak: MEB, 2013, s.36.

2.1. Öğrenme Merkezleri

Çalışmanın bu kısmında okul öncesi çocukların öğrenme merkezlerinden olan blok merkezi, kitap merkezi, müzik merkezi, dramatik oyun merkezi, fen merkezi, giriş ve bekleme alanı, sanat merkezi ve kum ve su masası üzerinde durulacaktır.

2.1.1. Blok Merkezi

Blok merkezi; çocukların yaşadıkları yerlerde bulunan ve çeşitli ebat, renk ve şekillerdeki figürler ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri anlamasına ve farklı şekiller yardımıyla yapı-inşa oyunları vasıtasıyla, çocukların gerek farkındalık gerekse de yaratıcılıklarını göstermelerine imkân sağlayan bir merkezdir (Yıldız ve Şener, 2016, s.130). Blok merkezlerinin geniş olması çocukların yaratıcılıkları açısından önem arz etmektedir. Blok merkezinde çocukların gürültü fazla çıkarabileceği düşünülerek, sessizlik gerektiren diğer merkezlere yakın olmaması gerekmektedir. Blok merkezinde yer alan materyallerden kısaca söz edecek olursak (MEB, 2013, s.36);

- Çeşitli materyaller (ahşap, köpük, plastik, kâğıt, karton) yapılmış bloklar, içi boş bloklar,
- Minyatür hayvan figürleri (çiftlik hayvanları, yabani hayvanlar, evcil hayvanlar)
- İnsan figürleri (itfaiyeci, polis, asker vb.),
- Kamyonet ve arabalar,
- Farklı eğimlerdeki rampalar,
- Yol, sokak, bina trafik işaret ve levhaları, legolar,
- Ev figürleri, farklı renklerde kâğıt ve kartonlar, tekerlekler, kâğıt havlu, tuvalet kâğıdı ruloları,
- Farklı boyutlarda kutu-kartonlar, çeşitli figür ve blokların içine konabileceği kutu, sepet ve benzer materyaller yer almaktadır.

Blok merkezi çocuklar açısından oldukça önemli yarar sağlayabilecek nitelikteki alanlardır. Çocukların sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimi açısından bu merkezler çocuklar açısından yararlı öğrenme merkezlerindedir. Bunlar özet halinde aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Kandır, 2003, s.71).

a) Sosyal Duygusal Gelişim: Çocukların blok merkezinde birbirleriyle kullandıkları materyalleri paylaşmaktadırlar. Bu merkezde bulunan tüm materyalleri nasıl bir araya getireceklerine karar verirler. Blokları bir araya getiren çocuklar, blokların yıkılmadan düzgün ve sıralı bir şekilde üst üste dizmeyi denerler. Bazı durumlarda düşürdüklerinde yapmış oldukları hataları gözden geçirmelerine de imkan sağlanır. Bu bir bakıma çocuklarda sabır duygusunun yeşermesi açısından da önemlidir. Bloklar dizilirken birbirleriyle fikirlerini paylaşırlar. Başkalarının kendilerinden farklı olan fikirlerine saygı gösterirler. Mesela çocuğun kendi yapmış olduğu dizilimin farklı türünü bir arkadaşı yapmış olabilir. Farklılığı görmesi açısından da ona yarar sağlayabilmektedir (Seven, 2014: s169).

b) Fiziksel Gelişim: Çocuklar ellerindeki küçük blokları taşıırken ve o taşıdıkları blokları dizerken küçük kaslarından yararlanmaktadırlar. Büyük olan blokları taşıma esnasında büyük olan kaslarını kullandıklarından o kasları güç kazanır. Aynı zamanda el ve göz koordinasyonları desteklenir.

c) Bilişsel Gelişim: Çocuklar içinde buldukları dünyayı tanımak için görmüş olduğu şeylerle ilgili kendi zihninde canlanan görünümleri resmedebilmektedirler. Bloklarla oynamaları onlara bu resimleri gerçek şekillerde oluşturmalarına olanağı sağlamaktadır. Yapılan bu işlem çocukların soyutlama becerilerine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda çocukların bloklarla oynamaları onların düşünme yeteneklerine katkı sağlamakta ve çocukların gelişimlerinde önemli olan kavramların hem doğru hem de somut bir biçimde anlaşılmasına yarar sağlamaktadır. Çocuklar blokların seçiminde, blokların yerleştirilmesinde şekil, boyut, sayı, sıralama, mekân, uzunluk ve örüntüler gibi yeni şeyleri öğrenmektedirler.

d) Dil Gelişimi: Çocuklar gerek öğretmenleri, gerekse de diğer yetişkinler tarafından ilgi gördüklerinde konuşmaya istekli bir durumda olabilmektedirler. Yetişkin onların yaptıklarını tanımlarken yeni sözcükler öğrenirler.

Şekil 2.2: Blok Merkezi

Kaynak: AÇEV, 2015.

2.1.2. Kitap Merkezi

Kitap merkezi; çocukların okuma-yazma alışkanlıklarının geliştirilmesi açısından önemli bir merkezdir. Kitap merkezinde çocukların kitaplara karşı pozitif davranış ve tutumların geliştirmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca okuma-yazma alışkanlıklarının gelişmesi ile birlikte, dil ve iletişim becerileri de bu sayede desteklenmektedir. Kitapların çocuğun gelecekteki yaşamına katacağı yararlar dikkate alınarak bu merkezde çocukların kitaplara karşı olumlu yaklaşabilmeleri için bu merkezde yer alan kitapların çocukların ilgilerini çekebilecek türde ve resim ağırlıklı olması gerekmektedir (Oğuzkan vd., 1999, s.63). Günümüzde neredeyse tüm anaokullarında bu merkezlerin varlığından söz etmek mümkündür. Kitap merkezi

olarak ayarlanacak olan odanın, yukarıda ele alınan Blok Merkezi'ne yakın olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü çocukların okuma yerlerinde sessizliğin olması gerekliliğinin çocukların algılarına yerleştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca kitap kapakları, çocukların dışarıdan görebilecekleri şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir (Seven, 2014, s.171).

Şekil 2.3: Kitap Merkezi

Kaynak: AÇEV, 2015.

Kitap merkezinde genel olarak tek tip ve aynı boyutlarda kitaplardan ziyade, burada farklı tür ve boyutlarda, kapakları renkli ve çocukların ilgilerini çekebilecek türden yayınlar olması da gereklidir. Kitap merkezine konulacak olan kitaplar programlar ve projelerde değerlendirilen konuları destekleyebilecek türde olabilir (Çelik ve Daşcan, 2014, s.162).

Kitap merkezinde, kitapların dışında farklı tür ve dokularda kâğıtlar, kalemler ve yazı masası yer almaktadır. Bu merkezde çocukların rahat bir şekilde ve boylarına

uygun kitapları kolay bir biçimde alabilecekleri ve koyabilecekleri boyutta ve eğimli rafların da yer alması gerekmektedir. Kitap kapaklarının dışa gelecek ve görünecek şekilde yerleştirilmesi çocukların dikkatini çekecektir. Çocukların ilgileri doğrultusunda kitaplardan başka bitki, araba, kuklalar, semboller, oyuncak katalogları, gazete, dergi ve bazı renkli fotoğraflar da bu merkezde olabileceklerdendir (Kocamanoğlu, 2014, s.20).

2.1.3. Müzik Merkezi

Müzik merkezi; çocukların müzik hakkında bilgi ve becerilerinin desteklenmesini sağlayacak olan etkinliklerin yer aldığı bir öğrenme merkezidir. Kurum içerisinde bu merkezin yer alması, çocukların gerek erken dönemde müzik eğitimi ile ilgili bireysel bilgi ve becerilerinin oluşturulmasını, gerekse gelişmesini sağlaması gerekse de çocuğun küçük yaşlarda bir müzik kültürünün oluşturulmasına yarar sağladığından dolayı önemli bir merkez niteliği taşımaktadır. Müzik merkezinde bulunan müzik aletlerini gören çocuklar farklı müzik aletlerini tanımaları açısından önemlidir (MEB, 2013, s.40).

Çocuklar her ne kadar kullanırken karmaşık ve gürültülü sesler çıkarsalar da, farklı ses ve melodilerin kaynağını anlamış olurlar. Çocuklar duymuş oldukları farklı ses ve melodilerle, hem estetik duygularının hem de yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlarlar. Çocuklar öğretmen eşliğinde çalınan müzik ile birlikte rahatlar ve sürekli tekrar edilen müziklere bir zaman sonra eşlik etmeye de başlarlar (Avcı ve Toran, 2012, s.140).

Çocukların müzikte duydukları sözcükler sayesinde kelime dağarcıklarının gelişimine yardımcı olmakta, iletişimlerini geliştirmekte, duygu ve düşüncelerini ifade etme ve psikomotor gelişimlerinde olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Ek olarak; ritim duygusunun ve müzik beğenisinin gelişmesi açısından da önemlidir (Kocamanoğlu, 2014, s.18).

Şekil 2.4: Müzik Merkezi

Kaynak: Madam Teacher, 2015.

2.1.4. Dramatik Oyun Merkezi

Oyunlar çocukların yaşadıkları dünyaya entegre olması açısından gerekli önemli bir aktivitedir. Çocuğun toplumsallaşması ve bu toplum içerisinde nasıl yaşayacağını öğrenmesi farklı faktörlere bağlıdır. Genetik miras, ebeveynlerin sosyal ve fiziksel geçmişi, eğitim imkânları, anne ve baba ile ilişkisi ve oyun oynama olanakları gibi faktörler olarak sıralanabilir. Oyun çocuklar açısından, sosyal, fiziksel ve kavramsal gelişim hususlarında çok önemli bir eğitimidir. Oyun malzemelerini kullanarak, diğer çocuklarla iletişime geçerek çevrelerini kontrol etmeyi, rekabet ve eğlence duygusunu öğrenirler (MEB, 2013, s.29). Geçmiş yıllarda yapılmış olan çalışmalarda; beyin fonksiyonlarıyla öğrenme arasındaki bütünleşmenin çocuk gelişiminde büyük öneme sahip olduğu tespit edilmiştir (Avcı ve Toran, 2012, s.144).

Şekil 2.5: Dramatik Oyun Merkezi

İzmir-Ödemiş Anaokulu

Çocuklar dramatik oyun merkezinde nesnelere ve kişilerle etkileşim içerisinde olurlar ve nesnelere düşünce, durum ve benzer nesnelere temsil amacıyla kullanılmaktadırlar. Sembolik düşünme anlamında gelişimin desteklendiği dramatik oyun merkezinde çocuğun farklı rollere bürünmesine, yeni keşiflerde bulunmasına, günlük hayattaki olayları ve kişileri doğaçlama şeklinde taklit edebilmesine olanak sağlayan materyallerin yer alması gerekmektedir (Köksüzer, 2013, s.30). Dramatik oyun merkezinde çocukların rahat bir şekilde oyun oynamalarını, birbirleriyle etkileşimlerini ve değişik türden oyun senaryoları oluşturmasını destekleyecek büyüklükte bir alanın düzenlenmesi gerekir. Bu alanın bilhassa kitap/okuma merkezinden uzak bir yerde olmasına dikkat edilmesi gereklidir.

2.1.5. Fen Merkezi

Çocuklar; tabiatları gereği yaşadıkları dünyayı tanımaya çalışmaktadırlar. Bu tanıma aşamasında çocuklar bir hayli meraklı olabilmektedirler. Çünkü onlar açısından keşfedilmeyi bekleyen bir dünya vardır. Okul öncesi çocukların da bu merak duygusunun kendilerinde yarattığı çağrışım ile öğrenmeye eğilimlidirler. Fen merkezi de çocukların bu süreçte kendi becerilerini geliştirmeleri bakımından öne çıkmaktadır. Fen merkezi; aydınlık, rahat ve kitap merkezi gibi merkezlere yakın olması gereklidir. Fen merkezinde gürültü ve yoğun ses, çocukların dikkatlerinin dağılmasına ve öğrenme aşamasında eksik bilgiler edinmelerine sebep olduğundan, bu merkezin sessiz olması gerekmektedir. Bu merkez, çocukların aktif bir biçimde deneyler ve keşifler yapmalarını olanak tanıyan bir alandır. Fen merkezinde yer alan araç-gereçlerin yeterli miktar ve sayıda olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Fen merkezinde olması gereken bazı araç-gereçleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (MEB, 2013, s.41; Kocamanoğlu, 2014, s.23; Diken, 2010, s.153);

- Büyüteç ve termometre,
- Saat ve levhalar,
- Mıknatıslar ve prizmalar,
- Çeşitli bitki ve tohumlar,
- Doğadan alınmış taşlar,
- Deniz kabukları,
- Bitki tohumları ve çekirdekler,
- Kumaşlar, tüyler ve fosiller,
- Yapraklar,
- Dürbün,
- Dünya küresi ve hava grafiği,
- Boy aynası,
- El feneri,
- Resimler,

- Koleksiyonlar,
- Kurutulmuş bitki ve böcekler,
- Çeşitli kitap ve ansiklopediler.

Yukarıda sıralanan araç-gereçler iyi bir fen merkezinde olması gereken araç-gereçlerdir. Bazı okul öncesi eğitim yerlerinde yukarıda sıralananların çok üzerinde ve daha gelişmiş araç-gereçlerde olabilmektedir.

Şekil 2.6: Fen Merkezi

Kaynak: Kocamanoğlu, 2014, s.23.

2.1.6. Giriş ve Bekleme Alanı

Bu alan çocukların okul öncesi eğitim kurumuna geldiklerinde hazırlanarak bekledikleri alanlardır. Aşağıdaki Şekil 2.7’de örnek bir giriş ve bekleme alanı yer almaktadır.

Şekil 2.7: Giriş ve Bekleme Alanı

Kaynak: MEB, 2016.

2.1.7. Sanat Merkezi

Sanat merkezi; çocukların elde ettikleri deneyimler doğrultusunda, öğrendiklerinden yola çıkarak, kendi fikir temel kâğıtlar, yoğurma maddeleri, boyalar ve atık materyaller yardımıyla özgün bir biçimde çalışmalar yaptıkları bir köşedir.

Çocuklar burada gerek bireysel gerekse de grup şeklinde çalışmaktadırlar. Bu köşede farklı malzemelerle etkileşime geçerek keşifler yapabilecekleri ve farklı deneyimler yaşayabileceği köşedir. Çocuklar bu köşede yapmış oldukları çalışmalar boyunca estetik algıları ve manipülatif becerileri de gelişmektedir.

Şekil 2.8: Sanat Merkezi

Kaynak: MEB, 2016.

Dönemin ilk başlarında ve daha küçük yaştaki çocuklara daha basit materyallerle başlanır. Bu köşede çocukların gittikçe artan becerileri sonrasında materyallerin de daha karmaşıkları ile uğraşmaları gerekmektedir. Çocukların ürettiği ürünlerin çocukların göz hizasında ve çocuklar tarafından sergilenmesine özen gösterilmelidir. Sanat merkezinde olması gereken materyalleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Çakır, 2011, s.27; MEB, 2013, s.41);

- Farklı renklerde ve türlerde boyalar; sulu boyalar, parmak boyaları, gazlı kalemler, pastel boya, boya kalemleri vb.
- Farklı kalınlık ve büyüklüklerde fırçalar, farklı renk ve boyutlarda resim kâğıtları, kâğıt dolabı, resim sehpaları, boya ve su kapları vb.
- Çeşitli renk ve cinsten kâğıtlar (fon kâğıdı, mukavva, elışı kâğıtları, mecmua kâğıtları, kasap kâğıdı, jelatinli kâğıtlar, ambalaj kâğıtları, gazete kâğıtları, yıldızlı kâğıtlar, rulo kâğıtlar vb.),
- Çeşitli yoğurma malzemeleri; kil, talaş, plâsterin, oyun hamuru vb.

- Kalıplar, merdane, ahşaptan küçük sopalar, makas, yapıştırıcı, tutkal, vb.,
- Artık malzemeler; makarna, kürdan, iri talas, mantar, sünger, kumaş parçaları, ip, tüy, vb.
- Çocukların yüzeylerini boyayabileceği veya süsleyebileceği kaplar.

2.1.8. Kum ve Su Merkezi

Kum ve su merkezi; çocuklar açısından rahatlatıcı, dinlendirici bir niteliğe sahip olduğundan dolayı çocukların severek zaman geçirdiği köşelerdendir. Çocuklar kum ve su merkezinde oynadıkları oyunlarla gerek duygusal, gerekse de sosyal gelişimleri açısından büyük öneme sahip olan öğrenme merkezlerindedir (MEB, 2013, s.38).

Günümüzde pek çok ailenin gitmiş olduğu piknik, gezi ve benzer yerlerde de çocuklar için yapılmış olan su ve kum merkezlerini görmek mümkündür. Bu açıdan okul öncesi eğitim kurumlarındaki bu yerler düzenlenirken çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklar bu alanda ellerini, vücutlarını ve farklı araç-gereçleri kullanmakta, kum ve suyu doldurmak ve boşaltmak kaydıyla, onlara farklı türde şekiller vermektedirler (Seven, 2012, s.154). Kumdan yaptıkları farklı yapılarla hem büyük, hem de küçük kaslarının gelişimlerinin desteklenmesine yardımcı olmakta ve bilimsel düşüncelerinin temeli atılmış olmaktadır. Çocuklar bu alanda oynarken; ağırlık gibi, hacim ve kütle gibi pek çok matematik kavramını da öğrenebilmektedirler. Kum ve su merkezinde olması gereken araç-gereç ve malzemeler aşağıda sıralanmaktadır (Kocamanoğlu, 2014, s.26):

- Kovalar, kürekler ve elekler,
- Su ve kum için gerekli araçlar,
- Kum ve su döküldükten sonra temizlenebilecek bir yüzey,
- Dökme, doldurma, kazma daldırma ve boşaltma için malzeme
- Kaşıklar ve şişeler,

- Hortumlar ve çeşitli huniler,
- Çeşitli artık materyaller,
- Borular, ölçü kapları,
- Malzemelerin yer aldığı raf, dolap v.b.
- Çeşit sağlamak için kum tipi malzeme; makarna, bakliyat, köpük parçaları vb.

Şekil 2.9: Kum ve Su Merkezi

Kaynak: Kocamanoğlu, 2014, s.27.

2.2. Okul Öncesi Öğrenim Merkezlerinin Önemi ve Yararları

Her geçen gün gelişen dünyada, çocukların bilinçli ve çağdaş bireyler olması açısından okul öncesi eğitim kurumlarının büyük önemi vardır. Özellikle bu merkezlerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması ve çocukların farklı deneyimleri kendi akranları ile beraber yapması da bir diğer önemli sayılacak unsurlardandır. Öğrenme merkezlerinde çocukların bir sorunu ya da deneyimi kendi akranları ile birlikte görmesi, hem iletişim, hem de adaptasyon açısından da önem arz etmektedir (Poyraz ve Dere, 2001, s.87).

Çocukların öğrenme merkezlerinde kazanabilecekleri en önemli avantajlardan biri de; kişisel gelişimi ve değişik problemleri çözebilme kapasitesine ulaşabilmesidir. Müzik, Fen Bilimleri, Drama, Sanat, Blok ve yukarıda ele alınan diğer merkezlerde çocuğun birçok husus ile ilgili deneyim kazanması ve 6 yaşından sonraki okul yaşantısına, okul öncesi eğitim almayan akranlarına göre daha çabuk adapte olabilmektedirler (Seven, 2012, s.168). Masa Oyuncakları ve Kitap Köşesi gibi bölümlerden ve sınıflardan oluşabilir. Bu merkezlerdeki farklı türden deneyimlerin çocuğa sağlayacağı avantajları en temel açıdan ele alındığında, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve daha sonraki nesiller açısından önemlidir. Yaratıcılıkta akranlarına kıyasla daha iyi olan çocukların bu yaratıcılık özellikleri o yaşlarda gözlemlenebilmekte ve çocuğun ilerleyen yıllarında doğru mesleğe yönelmesi bakımından da çocuğa avantaj sağlayabilmektedir (MEB, 2013, s.51).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada yöntem olarak tarama yönteminden yararlanılmıştır. Tarama yöntemi; bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum ve benzeri özelliklerinin tespit edildiği ve genel olarak diğer araştırmalara göre, görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara denir (Fraenkel ve Wallen, 2006, s.14).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2015-2016 yılları arasında İzmir ili genelindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında çalışan 98, SHÇEK'te 18, özel okul öncesi eğitim kurumlarında 19 olmak üzere toplamda 135 anaokulu öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma İzmir ilinde gerçekleştirilmiş olup anket formu yardımıyla veriler elde edilmiştir. Yapılan anketler içerisinde tutarsızlık görülen 13 anket çıkarılmıştır. Tutarlılık arz eden anket sayısı ise 122'dir. Araştırma konusunu oluşturan okul öncesi öğretmenlerin; cinsiyet, yaş, gelir, öğrenim durumu frekans ve yüzde (%) değerleri aşağıdaki Tablo 3.1'de gösterilmektedir.

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

	Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	88	72.13
	Erkek	34	27.87
	Toplam	122	100.00
Medeni Durumu	Evli	93	76.23
	Bekâr	29	23.77
	Toplam	122	100.00
Yaş	25-35	63	51.64
	36-45	36	29.51
	46 ve üzeri	23	18.85
	Toplam	122	100.00
Katılımcıların görev yaptığı kurum	MEB	101	82.79
	SHÇEK	21	17.21
	Toplam	122	100.00
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	36	29.50
	Lisans	76	62.30
	Lisansüstü	10	8.20
	Toplam	122	100.00
Eğitim verilen çocukların yaş grupları	3-4	8	6.55
	4-5	33	27.05
	5-6	81	66.40
	Toplam	122	100.00

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerinin incelendiği Tablo 3.1’de, katılımcıların 88’i (%72.13) kadın, 34’ü (%27.87) erkek olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların medeni durumlarında da evlilerin yoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Evli katılımcı sayısı 93 (%76.23), bekâr katılımcı sayısı ise 29 (%23.77) olarak tespit edilmiştir. Eğitim durumu ile ilgili elde edilen verilerde, 36 ön lisans (%29.50), 76 lisans (%62.30) ve 10 lisansüstü (%8.20) mezunu öğretmen olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan anaokulu öğretmenlerin eğitim verdikleri çocukların yaş grubu incelendiğinde; büyük çoğunluğun 5-6 yaş grubuna eğitim verdiği tespit edilmiştir. 5-6 yaş arası çocuğa eğitim veren öğretmen sayısı 81

(%66.40), 4-5 yaş arası eğitim veren öğretmen sayısı 33 (%27.05) ve 3-4 yaş arası çocuklara eğitim veren öğretmen sayısı ise 8 (%6.55) olarak tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda bilgi toplamak için güvenilir kaynaklardan yararlanılmıştır. Makale, süreli yayınlar, kitaplar, internet vb. elektronik ortamda bulunan kaynakların genel olarak üniversite yayınları ve güvenilir web siteleri olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Araştırmanın örneklemini anket formlarını dolduran 122 katılımcı (öğretmen) oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcılardan elde edilen veriler, tarama ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılarak hazırlanmıştır. Anket formunda temel olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Çocukların gün içerisinde en fazla ilgi gösterdikleri öğrenme merkezlerini önem sırasına göre sıralamaları,
- Öğrenme merkezlerinin sınıftaki varlığı,
- Öğrenme merkezlerinin düzenlenme aralıkları,
- Öğrenme merkezindeki materyallerin sınıftaki varlığı ve kullanılma amaçları.

Araştırmanın evrenini oluşturan öğretmenlere anket kapsamında toplamda 19 soru sorulmuştur. Ankette yer alan sorular yardımıyla öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi ve kullanılmasında öğretmenlerin görüşlerinin önemine dikkat çekmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında 122 tane okul öncesi öğretmenden gerek yüzyüze anket, gerekse de internet üzerinden gönderilen anket formu ile elde edilen veriler, tek tek kontrol edilmiştir. Yukarıda da sözü edildiği üzere tutarsızlık gösteren 13 adet çıkarılmıştır. Öğretmenlerin anketteki sorularla vermiş oldukları “evet” ya da “hayır” gibi seçeneklerin cevapları bilgisayara aktarılmıştır.

Çalışmanın istatistiksel analizinde ise anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi anket neticesinde elde edilen veriler SPSS 16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programında değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Okul öncesi öğretmenlerin öğrenme merkezleri ile ilgili yorumları ise betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin çalışma içerisine doğrudan yansıtılması için betimsel analize göre elde edilen bilgiler, bu görüşler doğrultusunda yorumlanmıştır.

3.5. Güvenirlilik Testi (Cronbach's Alpha)

Güvenirlilik testi, ölçeğin tutarlı olum olmadığının test edildiği bir analiz yöntemidir. Cronbach's Alpha değeri şeklinde ölçeklerin güvenirliliğini gösteren bir katsayı ile değerlendirilmektedir. Alpha değeri $0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir, $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenirliliktedir, $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise ölçek oldukça güvenirlidir, $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenirlidir (Kalaycı, 2005: 405).

Tablo 3.2: Güvenirlilik Testi (Cronbach's Alpha)

Ölçekler	Cronbach's Alpha
Öğrenme merkezlerinin varlığı	0,775
Materyallerin varlığı	0,791

- Cronbach's Alpha öğrenme merkezlerinin varlığı için 0,775 çıkmış ve oldukça güvenirlidir.
- Cronbach's Alpha materyallerin varlığı için 0,791 çıkmış ve oldukça güvenirlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanı bu kısmında, öğretmenlerin doldurduğu anket sonuçları doğrultusunda elde edilen bulgular ve bulgulara göre yapılan yorumlara yer verilecektir. Bulgularda; öğrenme merkezlerinin durumu, kullanım sıklığı, öğrenme merkezlerinde kullanılan materyal ve araç gereçlerin varlığı ile öğretmenlerin öğrenme merkezleri ile ilgili görüşlerine yer verilecektir.

4.1. Öğrenme Merkezlerinin Durumu İle İlgili Bulgular

Öğrenme merkezlerinin durumu hakkındaki bulgular içerisinde; blok merkezi, kitap merkezi, müzik merkezi, fen merkezi, sanat merkezi, dramatik oyun merkezi ve giriş ve bekleme alanı incelenmiştir.

Tablo 4.1: Öğrenme Merkezlerinin Sınıfta Bulunma Durumları

Öğrenme Merkezlerinin Sınıfta Bulunma Durumları	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Blok merkezi	122	-	122	100,00	-	100
Kitap merkezi	122	-	122	100,00	-	100
Giriş ve bekleme alanı	122	-	122	100,00	-	100
Dramatik Oyun Merkezi	122	-	122	100,00	-	100
Sanat merkezi	116	6	122	95,08	4,92	100
Fen merkezi	107	15	122	87,70	12,30	100
Müzik merkezi	106	16	122	86,89	13,11	100
Kum ve su masası	96	26	122	78,69	21,31	100
Diğer	57	65	122	46,72	53,28	100

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, öğretmenlere sınıftaki öğrenme merkezlerinin varlığı ile ilgili olarak öğretmenlerin tamamı blok merkezi, giriş ve bekleme alanı, dramatik oyun merkezi ve kitap merkezinin olduğunu ifade etmişlerdir (%100).

Sınıflarında müzik merkezinin olduğunu ifade eden öğretmen sayısının 106 (%86,89), olmadığını ifade eden öğretmen sayısının da 16 (%13,11) olduğu tespit edilmiştir.

Fen merkezi olduğunu ifade eden öğretmen sayısı 107 (%87,70), olmadığını ifade eden öğretmen sayısı ise 15 (%12,30) olduğu tespit edilmiştir.

Sanat merkezi olduğunu ifade eden öğretmen sayısı 116 (%95,08), olmadığını ifade eden öğretmen sayısı ise 6 (%4,52) olarak tespit edilmiştir.

Kum ve su masası olduğunu ifade eden öğretmen sayısı 96 (%78,69), olmadığını ifade eden öğretmen sayısı ise 26 (%21,31) olduğu tespit edilmiştir.

Diğer öğrenme merkezlerinin (bilgisayar köşesi, yoğurma, boyama, oyuncak vb. köşeler) olduğunu söyleyen öğretmen sayısı 57 (%46,72), olmadığını belirten öğretmen sayısının ise 65 (%53,28) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenme merkezlerinin durumu ile ilgili bulgular içerisinde önem teşkil eden bir diğer husus ise çocukların gün içerisinde sıkça ilgi gösterdikleri öğrenme merkezlerinin kullanılması durumudur.

Katılımcılara “Çocukların gün içerisinde en fazla ilgi gösterdikleri öğrenme merkezlerini önem sırasına göre sıralayınız” şeklinde yöneltilen soruya, katılımcılardan önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir.

Aşağıdaki Tablo 4.2’de çocukların gün içerisinde en fazla ilgi gösterdikleri öğrenme merkezlerinin önem sırasına göre sıralanmış hali görülmektedir.

Tablo 4.2: Çocukların Gün İçerisinde En Fazla İlgilendikleri Öğrenme Merkezleri

Öğrenme Merkezleri	Her zaman		Bazen		Hiç		Toplam	
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)
Dramatik oyun merkezi	71	58,20	47	38,52	4	3,28	122	100,00
Blok merkezi	68	55,74	36	29,51	18	14,75	122	100,00
Kitap merkezi	49	40,16	70	57,38	3	2,46	122	100,00
Müzik merkezi	47	38,52	67	54,92	8	6,56	122	100,00
Sanat merkezi	35	28,69	68	55,74	19	15,57	122	100,00
Diğer	35	28,69	70	57,38	17	13,93	122	100,00
Fen merkezi	32	26,23	73	59,84	17	13,93	122	100,00

Tablo 3’de çocukların gün içerisinde en fazla ve yoğun bir şekilde ilgi gösterdikleri öğrenme merkezleri öğretmenlere önem sırasına göre sıralandırmaları istenmiştir. Tablo 4.2 önem sırasına göre incelendiğinde katılımcıların 71’i (%58,20), en fazla dramatik oyun merkezinin çocuklar tarafından ilgi gördüğünü ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 68’i (%55,74), çocukların ikinci en fazla ilgi gösterdiği öğrenme merkezinin ise blok merkezi olduğunu ifade etmişlerdir. Kitap merkezi 49 (%40,16), müzik merkezi 47 (%38,52), sanat merkezi ve diğer öğrenme merkezleri 35 (%28,69) ve fen merkezi 32 (%26,23) şeklinde sıralanmaktadır.

4.2. Öğrenme Merkezlerinin Kullanımı İle İlgili Bulgular

Öğrenme merkezlerinin kullanımı ile ilgili bulgular içerisinde; öğrenme merkezlerini hangi aralıklarla düzenlemesi ve kullanım sıklıkları ile öğrenme merkezi materyallerinin sınıfta bulunma durumları ele alınacaktır. Aşağıdaki Tablo 4.3’de katılımcıların öğrenme merkezlerinin hangi aralıklarla düzenlediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.3: Öğrenme Merkezlerinin Düzenlenmesi

	Frekans	Yüzde (%)
Belirli gün ve haftalara göre	49	40,16
Haftada Bir	38	31,15
İki Haftada Bir	21	17,21
Ayda Bir	11	9,02
Hiç	-	-
Diğer	3	2,46
Toplam	122	100,00

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere, öğretmenlere öğrenme merkezlerinin hangi aralıklarla düzenledikleri ile ilgili soruda, öğretmenlerden 49’u (%40,16) en fazla belirli gün ve haftalara göre düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Haftada bir düzenleyenlerin sayısı 38 (%31,15), iki haftada bir düzenleyen öğretmen sayısı 21 (%17,21), ayda bir 11 (%9,02) ve diğer nedenlerden ötürü düzenlediğini belirten öğretmen sayısı 3 (%2,46) olduğu tespit edilmiştir. Yukarıdaki Tablo 4.3’de katılımcıların öğrenme merkezlerinin hangi aralıklarla düzenledikleri incelenmiştir. Aşağıdaki Tablo 4.4’de ise katılımcılar öğrenme merkezlerinin kullanılma sıklıkları ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.4: Öğrenme Merkezlerinin Kullanılma Sıklıkları

	Frekans	Yüzde (%)
Belirli gün ve haftalara göre	51	41,80
Ayda Bir	21	17,21
Haftada Bir	15	12,30
İki Haftada Bir	15	12,30
Diğer	7	5,74
Toplam	122	100,00

Tablo 4.4’de görüldüğü üzere, öğretmenlere öğrenme merkezlerinin kullanılma sıklıklarının yer aldığı soruda, öğretmenlerden 51’u (%41,80) en fazla

Belirli gün ve haftalara göre öğrenme merkezinin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Haftada bir kullanılma sıklığı olduğunu ifade edenlerin sayısı 28 (%22,95), ayda bir 21 (%17,21), iki haftada bir 15 (%12,30) ve diğer nedenlerden şeklinde görüş bildiren öğretmen sayısının ise 7 (%5,74) olduğu tespit edilmiştir.

4.3. Öğrenme Merkezlerinde Kullanılan Materyal ve Araç-Gereçlerin Varlığı İle İlgili Bulgular

Öğrenme merkezlerinde kullanılan materyal ve araç-gereçlerin varlığı ile ilgili bulgular içerisinde; blok merkezi, kitap merkezi, müzik merkezi, dramatik oyun merkezi, fen merkezi, sanat merkezi, kum-su masası ve dramatik oyun merkezi gibi merkezlerdeki materyal ve araç-gereçlerin varlığı ile ilgili öğretmenlerin görüşleri ele alınacaktır. Alttaki Tablo 4.5'te öğrenme merkezi materyalleri ve araç-gereçlerinin sınıfta bulunma durumları ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.5: Öğrenme Merkezi Materyalleri ve Araç-Gereçlerinin Varlığı

Öğrenme Merkezi Materyalleri	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Bloklar	122	-	122	100	-	100,00
Oyun Materyalleri	121	1	122	99,18	0,82	100,00
Kitaplar	118	4	122	96,72	3,28	100,00
Oyuncaklar	118	4	122	96,72	3,28	100,00
Legolar	116	6	122	95,08	4,92	100,00
Diğer (Bilgisayar, kukla materyalleri, öz bakım becerilerini geliştiren materyaller vb.)	115	7	122	94,26	5,74	100,00
Yap-Bozlar	114	8	122	93,44	6,56	100,00
Fen ve Doğa Materyalleri	107	15	122	87,70	12,30	100,00
Yapı İnşa Oyuncakları	103	19	122	84,42	15,58	100,00
Müzik Materyalleri	97	25	122	79,50	20,50	100,00
Sanat Materyalleri	95	27	122	77,87	22,13	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.5’de katılımcıların görüşleri doğrultusunda, öğrenme merkezlerindeki materyallerin ve araç-gereçlerin sınıftaki varlığı ile ilgili frekans ve yüzdelere yer verilmiştir. Katılımcıların tamamı olan 122 (%100,00) kişi, blok merkezi materyallerinin sınıfta olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların 118’i (%96,72), kitap merkezinde gerekli olan kitapların bulunduğunu, 4’ü (%3,28) ise bulunmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 97’si (%79,50), müzik merkezinde gerekli olan materyallerin bulunduğunu, 25’i (%20,50) bulunmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların 103’ü (%84,42), yapı inşa oyuncaklarının bulunduğunu, 4’ü (%15,58) bulunmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların 114’ü (%93,44), yap-bozların olduğunu, 8’i (%6,56) olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 116’sı (%95,08), legoların olduğunu, 6’sı (%4,92) bulunmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların 118’i (%96,72), farklı türden oyuncakların olduğunu, 4’ü (%3,28) olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 121’i (%99,18) kişi, oyun materyallerinin olduğunu, 1’i (%0,82) olmadığını ifade etmiştir.

Katılımcıların 107’si (%87,70), fen ve doğa materyallerinin olduğunu, 15’i (%12,30) olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 95’i (%77,87), sanat materyallerinin olduğunu, 12’si (%22,13) olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların 115’i (%94,26), bilgisayar, kukla materyalleri, öz bakım becerilerini geliştiren materyaller ve benzeri materyallerin olduğunu, 7’si (%5,74) olmadığını belirtmiştir. Yukarıdaki Tablo 4.5’de öğrenme merkezlerindeki materyal ve araç-gereçlerin varlığı incelenmiştir. Aşağıdaki Tablo 4.6, 4.7, 4.8, 4.9, 4.10 ve 4.11’de ise; her öğrenme merkezinde kullanılan araç-gereç ve materyallerin ayrıntılı varlığı katılımcıların görüşleri doğrultusunda tespit edilmiştir.

Tablo 4.6: Blok Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı

Blok Merkezindeki materyallerin sınıftaki varlığı ve kullanılabilirliği	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Zımparalanmış, tahtadan kesilmiş farklı boylarda bloklar	11 4	8	122	93,44	6,56	100,00
Geometrik şekillerden oluşan bloklar	11 4	8	122	93,44	6,56	100,00
Birbirini tamamlayan parçalardan oluşan bloklar	10 7	15	122	87,70	12,30	100,00
Büyük ve küçük içi boş kutu bloklar	59	63	122	48,36	51,64	100,00
Tuvalet ruloları kullanılarak hazırlanan bloklar	42	80	122	34,42	65,58	100,00
Diğer	34	88	122	27,87	72,13	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.6’da, blok merkezi materyallerinin ve kullanılabilirliklerinin sayısı ve yüzdeleri görünmektedir. Öğretmenlerin 114’ü (%93,64), zımparalanmış, tahtadan kesilmiş farklı boylarda bloklar ve geometrik şekillerden oluşan bloklar olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların 8’i (%6,56) ise bu materyallerin olmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin 59’u (%48,36) büyük ve küçük içi boş kutu blokların olduğunu ifade ederken, 63’ü (%51,64) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 107’si (%87,70) birbirini tamamlayan parçalardan oluşan bloklar olduğunu ifade ederken, 15’i (%12,30) ise olmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin 42’si (%34,42) tuvalet ruloları kullanılarak hazırlanan bloklar olduğunu ifade ederken, 80’i (%65,58) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 34’ü (%27,87), bilgisayar, kukla materyalleri, öz bakım becerilerini geliştiren materyaller ve benzer materyaller olduğunu ifade ederken, 88’i (%72,13) ise olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.7: Kitap Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı

Kitap merkezindeki kitap ve materyallerin sınıftaki varlığı	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Resimli kitaplar	119	3	122	97,54	2,46	100,00
Kavram geliştirme kitapları	109	13	122	89,34	10,66	100,00
Değişik boy ve türlerde hikâye kitapları	105	17	122	86,06	13,94	100,00
Eğitim setleri	103	19	122	84,42	15,58	100,00
Sesli ve hareketli kitaplar	67	55	122	54,92	45,08	100,00
Resimli çocuk gazeteleri ve dergileri	54	68	122	44,26	55,74	100,00
Resimli çocuk ansiklopedileri	42	80	122	34,42	65,58	100,00
Yapışkanlı okuma kağıtları	14	108	122	11,47	88,53	100,00
Mıknatıslı hikâye kitapları	13	109	122	10,65	89,35	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.7’de, kitap merkezinde yer alan kitapların ve materyallerinin sınıftaki varlığının sayısı ve yüzdeleri görülmektedir. Öğretmenlerin 119’u (%97,54), resimli kitapların olduğunu belirtmiş, 3’ü (%2,46) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 105’i (%86,06) değişik boy ve türdeki hikâye kitaplarının olduğunu ifade ederken, 17’si (%13,94) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 54’ü (%44,26) resimli çocuk gazetelerin ve dergilerin olduğunu belirtirken, 68’i (%55,74) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 42’si (%34,42) resimli çocuk ansiklopedileri ifade ederken, 80’i (%65,58) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 109’u (%89,34), sınıfta kavram geliştirme kitaplarının olduğunu ifade ederken, 13’ü (%10,66) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 103’ü (%84,42), çocuklar için gerekli olan eğitim setlerinin olduğunu ifade ederken, 19’u (%15,58) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 67’si (%54,92), çocuklar için gerekli olan sesli ve hareketli kitapların olduğunu ifade ederken, 55’i (%45,08) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 13’ü (%10,65), mıknatıslı hikâye kitaplarının olduğunu ifade ederken, 109’u (%89,35) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 13’ü (%27,87), diğer okuma materyallerinden olan yapışkanlı okuma kağıtlarının olduğunu ifade ederken, 109’u (%89,35) ise olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.8: Fen Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı

Fen merkezindeki araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığı	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Büyüteç	114	8	122	93,44	6,56	100,00
Saat	110	12	122	90,16	9,84	100,00
Cetvel	108	14	122	88,52	11,48	100,00
Bitki ve hayvan resimleri	99	23	122	81,14	18,86	100,00
Diğer	81	41	122	66,39	33,61	100,00
Çimlendirilmiş sebzeler	79	43	122	64,75	35,25	100,00
Yer küre	73	49	122	59,83	40,17	100,00
Dost hayvanlar (balık ve kaplumbağa)	71	41	122	58,19	41,81	100,00
Tartı ve miktatsız	69	53	122	56,55	43,45	100,00
Bitkiler-çiçekler	63	59	122	51,64	48,36	100,00
Termometre	58	64	122	47,54	52,46	100,00
El feneri	55	67	122	45,09	54,91	100,00
Mikroskop	50	72	122	40,98	59,02	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.8’de, fen merkezinde yer alan araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığının frekans ve yüzdeleri görünmektedir. Öğretmenlerin 63’ü (%51,64), bitkiler ve çiçeklerin olduğunu, 59’u (%2,46) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 55’i (%45,09) el feneri materyalinin olduğunu ifade ederken, 67’si (%54,91) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 73’ü (%59,83) yer küre materyalinin olduğunu belirtirken, 49’u (%40,17) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 79’u (%64,75) çimlendirilmiş materyallerin olduğunu ifade ederken, 43’ü (%35,25) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 69’u (%56,55), sınıfta tartı ve miktatsız olduğunu ifade ederken, 53’ü (%43,55) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 99’u (%81,14), sınıfta bitki ve hayvan resimlerinin olduğunu ifade ederken, 23’ü (%18,56) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 71’i (%58,19), dost hayvanlardan olan balık ve kaplumbağa gibi yapay materyallerin olduğunu ifade ederken, 41’i (%41,81) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 110’u (%90,16), sınıfta saat olduğunu belirtirken, 12’si (%9,84) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 114’ü (%93,44), büyüteç olduğunu ifade ederken, 8’i (%6,56) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 108’i (%88,52), cetvel olduğunu ifade ederken, 14’ü (%11,48) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 58’i (%47,54), termometre olduğunu ifade ederken,

64'ü (%52,46) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 50'si (%40,98), mikroskop olduğunu ifade ederken, 72'si (%59,02) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 81'i (%66,39), sınıfta hayvan ve insan iskeletleri, farklı ölçüm aletleri ve anketteki seçenekler arasında olmayan araç-gereç ve materyallerin olduğunu ifade ederken, 41'i (%33,61) ise olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.9: Müzik Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı

Müzik merkezindeki araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığı	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Zil	119	3	122	97,54	2,46	100,00
Teyp, CD çalar	111	11	122	90,98	9,12	100,00
Marakas	109	13	122	89,34	10,66	100,00
Davul	105	17	122	86,06	13,94	100,00
Tef	98	24	122	80,33	19,67	100,00
Diğer	53	69	122	43,44	56,56	100,00
Darbuka	44	78	122	36,06	63,94	100,00
Org	13	109	122	10,65	89,35	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.9'da, müzik merkezinde yer alan araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığının sayı ve yüzdeleri görünmektedir. Öğretmenlerin 98'i (%80,33), müzik merkezinde tef çalgısının olduğunu, 24'ü (%19,67) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 109'u (%89,34) marakas olduğunu belirtirken, 13'ü (%10,66) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 119'u (%97,54) yer küre materyalinin olduğunu belirtirken, 3'ü (%2,46) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 105'i (%86,06) davul olduğunu ifade ederken, 17'si (%13,94) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 111'i (%90,98), sınıfta teyp ve CD çaların olduğunu belirtirken, 11'i (%9,02) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 13'ü (%10,65), sınıfta org olduğunu ifade ederken, 109'u (%89,35) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 44'ü (%36,06), darbuka olduğunu ifade ederken, 78'i (%63,94) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 53'ü (%43,44), yukarıda sayılan müzik aleti, araç-gereç ve materyallerin dışında, diğer araç-gereç ve materyallerin sınıfta var olduğunu belirtirken, 69'u (%56,56) ise olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.10: Sanat Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı

Sanat merkezindeki araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığı	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Makas, yapıştırıcı, tutkal vb.	117	5	122	95,90	4,10	100,00
Çeşitli renk ve türden kâğıtlar	113	9	122	92,62	7,38	100,00
Çeşitli renkte ve cinste boyalar	102	20	122	83,60	16,40	100,00
Yoğurma malzemeleri	91	31	122	74,59	25,41	100,00
Çeşitli boyutlarda ve kalınlıkta fırçalar	87	35	122	71,31	28,69	100,00
Resim sehpası	89	33	122	72,95	27,05	100,00
Diğer	79	43	122	64,75	35,25	100,00
Kâğıt dolabı	41	81	122	33,60	66,40	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.10'da, sanat merkezinde yer alan araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığının sayı ve yüzdeleri görünmektedir. Öğretmenlerin 102'si (%83,60), sanat merkezinde çeşitli renkte ve cinste boyaların olduğunu belirtirken, 20'si (%16,40) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 87'i (%71,31) çeşitli boyutlarda ve kalınlıklarda fırçaların olduğunu belirtirken, 35'i (%28,69) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 113'ü (%92,62), çeşitli renk ve türden kâğıtların olduğunu belirtirken, 9'u (%7,38) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 89'u (%72,95) sınıfta resim sehpası olduğunu belirtirken, 33'ü (%27,05) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 117'si (%95,90), sınıfta makas, yapıştırıcı, tutkal ve benzer türden araç-gereç ve materyallerin olduğunu belirtirken, 5'i (%4,10) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 41'i (%33,60), sınıfta kâğıt dolabı olduğunu belirtirken, 81'i (%66,40) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 91'i (%74,59), sınıfta yoğurma malzemelerinin olduğunu belirtirken, 31'i (%25,41) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 79'u (%64,75), yukarıda sayılan araç-gereç ve materyallerin dışında, resim tutucu, pastel boya ve farklı nitelikteki boyama malzemeleri gibi araç-gereç ve materyallerin sınıfta var olduğunu belirtirken, 43'ü (%35,25) ise olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.11: Dramatik Oyun Merkezindeki Materyallerin Sınıftaki Varlığı

Dramatik oyun merkezi araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığı	Frekans			Yüzde (%)		
	Var	Yok	Toplam	Var	Yok	Toplam
Bebekler	122	-	122	100	-	100,00
Minderler	105	17	122	86,06	13,94	100,00
Mutfak malzemeleri	100	22	122	81,97	18,03	100,00
Çeşitli renk, tür ve kalınlıkta ipler	87	35	122	71,31	28,69	100,00
Mandal	59	63	122	48,36	51,64	100,00
Çamaşır leğeni	55	67	122	45,08	54,92	100,00
Diğer	53	69	122	43,44	56,56	100,00
Bebek bakım ürünleri	48	74	122	39,34	60,66	100,00
Elbise askıları	39	83	122	31,97	68,03	100,00
Çantalar	29	93	122	23,77	76,23	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.11’de, dramatik oyun merkezinde köşesinde yer alan araç-gereç ve materyallerin sınıftaki varlığının sayısı ve yüzdeleri görülmektedir. Öğretmenlerin tamamı, (%100,00), dramatik oyun merkezinde bebeklerin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 48’i (%39,34) dramatik oyun merkezinde bebek bakım ürünlerinin olduğunu belirtirken, 74’ü (%60,66) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 105’i (%86,06), dramatik oyun merkezinde minderlerin olduğunu belirtirken, 17’si (%13,94) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 39’u (%31,97) sınıfta elbise askılarının olduğunu belirtirken, 83’ü (%68,03) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 87’si (%71,31), sınıfta çeşitli tür ve renkte ipler olduğunu belirtirken, 35’i (%28,69) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 59’u (%33,60), sınıfta mandal ve benzeri materyallerin olduğunu belirtirken, 63’ü (%51,64) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 55’i (%45,08), sınıfta çamaşır leğeni olduğunu belirtirken, 67’si (%54,92) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 100’ü (%81,97), sınıfta plastik mutfak malzemeleri olduğunu belirtirken, 22’si (%18,03) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 29’u (%23,77), sınıfta çantaların olduğunu belirtirken, 93’ü (%76,23) ise olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 53’ü (%43,44), yukarıda sayılan araç-gereç ve materyallerin dışında, diğer araç-gereç ve materyallerin sınıfta var olduğunu belirtirken, 69’u (%56,56) ise olmadığını belirtmişlerdir.

4.4. Öğrenme Merkezlerinin Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Çalışmanın bu kısmında araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrenme merkezlerindeki araç-gereç ve materyallerin kullanım amaçları, yeterlilik düzeyleri ve benzer görüşlere yer verilecektir.

4.4.1. Blok Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Yeterlilikleri ve Kullanım Amaçları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket formunda öğretmenlere yöneltilen “Sınıfınızda blok merkezinde yer alan materyalleri hangi amaç için kullandığınızı lütfen belirtiniz” sorusu ile ilgili öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda ayrıntılı bir derleme yapacak olursak;

- Oyun amaçlı kullanılmakta,
- Serbest zaman etkinliğinde kullanılmakta,
- Farklı boyut, renk ve şekillerde olan blokların dizilerek birbirine uyumlu hale getirilmesiyle çocukların dikkat ve beceri düzeylerinin incelenebilmekte,
- Geometrik şekillerin iyi kavranması ve öğrenilmesi amacıyla kullanılmakta.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 114’ü ankette vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda, blok merkezi yeterlilik açısından diğer öğrenme merkezlerine kıyasla daha zengin bir durumda olduğunu belirtmişlerdir. Hem kişisel olarak, hem bu konu ile ilgili gerek yakın olarak tanıdığım öğretmenlere, gerekse de diğer illerde görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, bilhassa blok merkezinin erkek çocukların daha ilgili olduğunu söylemek gerekmektedir. Kız çocuklarının da bu öğrenme merkezine yöneltmek amacıyla bu merkezin sadece erkek değil tüm çocukların oynayacağı bir merkez olduğu çocuklara söylenmelidir. Kız çocukların bu öğrenme merkezine karşı daha ilgili olabilmeleri için, dizilen bloklara ve yapılan bina görünümlü yapılara renkli materyaller, hayvanlar ve benzer materyal ve araç-gereçlerin katılması kız çocuklarının da ilgisini çekebilir.

4.4.2. Kitap Merkezinde Yer Alan Kitapların Çocukların Kavram Gelişimine Destekleyecek Düzeyde Olduğu İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket formunda öğretmenlere yöneltilen “Kitap merkezinde bulunan kitapların çocukların kavram gelişimini destekleyecek ve yetecek seviyede olduğuna inanıyor musunuz? Lütfen belirtiniz” sorusu ile ilgili, öğretmenlerle yapılan gerek yüzyüze, gerekse de internet ortamında yapılan sohbetlerde, öğretmenlerin 118’i görev yaptıkları kurumda kitap merkezlerindeki kitap ve eğitici materyallerin yeterli olduğundan söz etmektedirler. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerimiz görev yaptıkları kurumdaki kitapların çocukların öğrenimlerine ve gelişimlerine yararlı ve yeter düzeyde olduğunu söylemiş olsa da, gerek kendi kişisel bakış açısıyla, gerekse de araştırmaya katılan diğer meslektaşlarının da görüşleri doğrultusunda yetersiz ve çocukların hem öğrenim ve gelişimine destek olacak yeterlikte olduğunu net bir şekilde ifade etmek bir hayli güçtür. Bazı öğretmenler öğrenme merkezlerindeki söz konusu olan bu kitaplardaki resimlerin çocuklarda herhangi bir çağrışım yaratmadığını ve bunun da çocuğun hem öğrenme açısından yeterli düzeyde olmadığından, hem de kavram gelişimine yeterli desteği sağlayamadığından şikâyet etmektedirler. Ülkemizdeki okul öncesi eğitim kurumlarının, gelişmiş ülkelerdeki örnekleri incelemeleri hem kurum açısından, hem de çocukların öğrenimleri ve gelişimleri açısından oldukça önemli yarar sağlayacaktır.

4.4.3. Fen Merkezinde Yer Alan Materyallerin Çocuklara Fen ve Matematik Eğitimini Kazandırabilecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket formunda öğretmenlere yöneltilen “Fen merkezi, çocukların fen ve matematik eğitimini kazandıracak nitelikte midir? Lütfen belirtiniz” sorusu ile ilgili olarak öğretmenlerin 107’si materyallerin yeterli ve çocukların fen ve matematik eğitimini kazandıracak nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler fen merkezindeki materyal ve araç-gereçlerin yetersizliğinden şikâyet ederken, bir diğer kısım ise bu öğrenme merkezinin çocuklar açısından çokta gerekli olmadığından söz etmektedirler. Bazı öğretmenler de fen merkezindeki araç-gereç ve materyallerin çoğaltılarak, çocukların ilgilerini çekecek ve çocukları fen merkezine harcadıkları

zamanın daha da artırılmasına dönük olabilecek tür ve şekillerdeki materyal ve araç-gereçlerin konulması gerektiğini düşünmektedirler. Çalışmada elde edilen bulgularda da görüldüğü üzere, öğrenme merkezleri arasında çocukların en az ilgi gösterdikleri öğrenme merkezinin de fen merkezi olduğunu söylemek mümkündür. Şahsi olarak görev yaptığım kurumda da çocukların fen merkezine karşı diğer öğrenme merkezlerinden olan blok merkezi ve dramatik oyun merkezinde gösterdikleri ilgiyi göstermedikleri de dikkat çeken ayrıntılardan biridir.

4.4.4. Müzik Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket formunda öğretmenlere yöneltilen “Müzik merkezinde bulunan araç-gereç ve materyaller çocuklara yetecek seviyede midir? Lütfen belirtiniz.” sorusu ile ilgili olarak öğretmenlerin 97’si müzik merkezinde yer alan araç-gereç ve materyallerin yeterli olduğu görüşünde, bir diğer kısım ise bu öğrenme merkezinde yer alan araç-gereç ve materyallerin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Ancak okul öncesi çocuklar açısından müzik merkezinde yer alan araç-gereç ve diğer malzemeler her ne kadar yetersiz olsa da, bu aletlerden çıkan seslerin okul öncesi eğitim alan çocuğun konsantrasyon becerilerini desteklemesi açısından yararlıdır. Öğretmen eşliğinde dinlenen müzik çocuğun beyninin pek çok alanını aktif hale getirdiğinden, onların dikkat yeteneğinin artmasına, bu dikkat yeteneğinin artmasıyla birlikte gelişmesine ve pekişmesine de yardımcı olmaktadır. Bu konu ile ilgili geçmiş yıllarda yapılan bazı araştırmalarda, müzik ile haşır neşir olan ve müzikle ilgilenen çocukların işitsel yeteneklerinin ve dikkatlerinin, müzik ile ilgilenmeyen çocuklara kıyasla daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca; müzikle ilgilenen çocukların uyanırları ayırt etme aşamasında, müzikle ilgili olmayan çocuklarla kıyaslandığında daha başarılı olduklarını söylemek mümkündür.

4.4.5. Sanat Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket formunda öğretmenlere yöneltilen “Sanat merkezinde yer alan materyaller, araç-gereçler ve malzemeler çocuklara yetecek seviyede midir? Lütfen belirtiniz.” sorusu ile ilgili olarak öğretmenlerin 95’i, sanat merkezindeki

materyaller, araç-gereçler ve malzemelerin çocuklara yeterli düzeyde olduğunu ancak sanat merkezine çocukların ilgilerinin tıpkı fen merkezinde olduğu gibi çocukların fazla ilgili olmadıkları ve küçük bir kısmının bu öğrenme merkezine karşı ilgilerinin olduğundan söz etmişlerdir. Sanat bir toplumun hem tanıtımı hem de kültürünü yansıtılması açısından önem taşımaktadır. Çocuğun sanat yeteneği varsa eğer bunun o yaşlarda anlaşılması ve ailesinin de o doğrultuda yönlendirilmesi açısından da sanat merkezi önemli bir öğrenme merkezidir. Çocuğun konsantrasyon becerilerinin desteklenmesinde ve çocuğun gözlemsel yeteneklerinin de gelişmesi açısından sanat merkezi üzerinde önemle durulması gereken bir öğrenme merkezidir.

4.4.6. Dramatik Oyun Merkezinde Yer Alan Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Anket formunda öğretmenlere yöneltilen “Dramatik oyun merkezinde yer alan materyallerin, sınıfınızda bulunma durumu nedir? Lütfen belirtiniz.” sorusu ile ilgili olarak öğretmenler dramatik oyun merkezinde yer alan materyallerin yeterli olduğu görüşündedirler. Dramatik oyun merkezi daha çok kız çocukların yoğun ilgi gösterdiği bir öğrenme merkezidir. Dramatik oyun merkezi kız çocukların yoğun ilgi gösterdiği bir öğrenme merkezi olsa da, erkek çocukları için de bu merkezin, ilerideki yaşantılarına dönük olarak yaratıcılıklarına geliştirmelerine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Mevcut materyallerin artırılarak günümüzde sürekli olarak ev ortamında kullanılan aletlere benzer tür ve şekildeki aletlerle geliştirilmesinin de yararlı olacağı öğretmenler tarafından dile getirilmektedir. Araştırmaya katılan bazı öğretmenler ise, dramatik oyun merkezindeki materyallerin çeşitlilik açısından zengin ancak öğrenci sayısı ile tam bir uyum içerisinde olmadığından söz etmektedirler.

4.4.7. Diğer Öğrenme Merkezinde Yer Alan Araç-Gereç ve Materyallerin Çocuklara Yetecek Düzeyde Olup Olmadığı İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Yukarıda yer alan öğrenme merkezlerinin dışında, anket formunda diğer öğrenim merkezlerinden olan, kum-su masası, eğitici oyuncak köşesi ve kukla köşesi

ile ilgili olarak öğretmenlerin bazıları eğitim verdikleri kurumlarda bu köşelerden bazılarının olduğunu, bazıları ise olmadığını bildirmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, söz konusu bu köşelerdeki materyallerin istenilen seviyede olmadığını bildiren 65 öğretmen bulunmaktadır. Örneğin bazı öğretmenler kukla merkezindeki kukla, palyaço vb. materyallerin çocukların çok ilgisini çekmediğini, çocukların kendi yapmaya çalıştıkları kâğıttan kuklaların ise çabuk bükülebilen bir yapıda olması ve yırtılması çocukların kukla köşesinde sıkıldıklarından dolayı bu köşede blok merkezi ve dramatik oyun merkezine kıyasla daha az zaman geçirdiklerinden söz etmektedirler. Bazı öğretmenler ise bu köşede kendi meslektaşları ile birlikte yapmış oldukları Hacivat-Karagöz oyununun çocukların keyif alarak izlediklerini ifade etmektedirler.

Kum-su köşesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin 94'ü görev yaptıkları kurumda kum-su masası öğrenme merkezinin küçük bir alana sahip olduğunu ifade etmektedirler. Kum ve su köşesinin hem alan bakımından, hem de materyal ve araç-gereç bakımından zengin olan kurumda görev yapan öğretmenler ise, bu öğrenme merkezinde çocukların kendi başlarına yapmış oldukları etkinliklerle çocukların büyük keyif aldıklarını ve bu öğrenme merkezinde çok severek zaman geçirdiklerini ifade etmektedirler.

Kum ve su öğrenme merkezleri genel olarak dinlendirici ve rahatlatıcı olmasından ötürü okul öncesi eğitim kurumlarının tamamında olması gerekmektedir. Kum ve su masaları, çocuklar açısından gerek duygusal, gerekse de sosyal gelişimleri açısından çok önemli bir öğrenme merkezidir.

Eğitici oyuncak merkezi, bazı kurumlarda farklı öğrenme merkezleri ile birlikte olmaktadır. Ancak eğitici oyuncak köşesinde kullanılan araç-gereç ve materyallerin neredeyse tamamına yakınının araştırmaya katılan öğretmenlerimizin eğitim verdiği kurumlarda olduğundan söz etmek mümkündür. Eğitici oyuncak merkezinde çocuklar bazen kendi başlarına, bazen de arkadaşları ile legolar, yapbozlar ve oyuncaklar ile oynayarak becerilerini geliştirmektedirler.

4.5. Tartışma

Son yıllarda bilhassa okul öncesi eğitime daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. Okul öncesi eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve nitelikli bir okul öncesi eğitim için her geçen gün ciddi adımlar atılmaktadır. Okul öncesi eğitimin temel unsuru olan öğretmenlerin yetiştirilmesi de önemli bir hale gelmiştir. Okul öncesi eğitim programlarında yer alan ve çocukların serbest zaman etkinliklerinde buldukları ilgi köşeleri, 2012’de yapılan güncellemelerle birlikte “öğrenme merkezleri” olarak değiştirilmiştir. Öğrenme merkezleri çocukların birbirleriyle etkileşimde bulunacakları ve dikkatlerini bu alanda yoğunlaştırarak oynayabilecekleri öğrenme alanlarıdır. Özetle öğrenme merkezleri çocukların eğitim hayatına geçmeden önce onlara iyi bir deneyim sunduğu için önemlidir. Bu öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde öğretmenlerden sınıfın fiziksel özelliklerine, çocukların sayısına ve onların bireysel ihtiyaçlarına dönük bir şekilde düzenlemelerde bulunmaları beklenmektedir.

Okul öncesi eğitimde öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak araştırmacıların yaptığı çalışmaların kısıtlı ancak birbirine yakın bulguların elde edildiğini söylemek mümkündür. Bu çalışmaların biri Gürpınar’ın 2005-2006 öğretim yılında Eskişehir ili MEB’e bağlı 113 ilköğretim ve 8 bağımsız anaokulunda görev yapan toplamda 215 okulöncesi öğretmen üzerine yapmış olduğu çalışmadır. Gürpınar’ın (2006) çalışmasında öğretmenlerin sınıflarında ilgi köşelerinin yeterli olduğundan, çocukların ilgi köşelerini tercihlerinde malzeme sayısının yeterli ve ilgi çekici olmasının, sık sık değişiklik yapılmasının etkili olduğunun altını çizmektedir. Gürpınar (2006) tüm çocukların ilgi köşelerinde oynamaktan keyif aldıklarını ancak, kız ve erkek öğrencilerin tercihlerinde anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Örneğin blok merkezine erkek öğrencilerin, dramatik oyun merkezine (evcilik köşesi) kız çocukların daha ilgili olduğunun bildirmiştir (Gürpınar, 2006). Benzer şekilde Çakır’ın 2011 yılında yapmış olduğu çalışmada da aynı bulgulara rastlanılmıştır. Gürpınar’ın (2006) çalışmasında, evcilik köşesinin tüm öğretmenlerin sınıflarında olduğunun altını çizerken, Çakır’ın çalışmasında ise (2011) sadece bir öğretmenin sınıfında evcilik köşesinin olmadığı tespit edilmiştir (Çakır, 2011).

Benzer nitelikte olan Gürpınar (2006) ve Çakır (2011) çalışmalarında; öğretmenlerin, okulöncesi çocukların tercih ettikleri ilgi köşeleri ve tercih etme sebepleri ile ilgili öğretmenlerin görüşlerinden elde ettiği sonuçlar incelendiğinde; ilgi köşelerinin durumları, ilgi köşelerinin öğrencilerin ilgilerini çekme açısından yeterlilikleri, çocukların ilgi köşelerini tercih etme sebepleri, ilgi köşelerinde etkinliklerin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve ilgi köşelerinin günlük etkinlikler arasındaki yeri, önemi ve etkinliğinin artırılması amacıyla aşağıdaki görüşlerin önemine dikkat çekmektedirler (Gürpınar, 2006; Çakır, 2011):

- Öğretmenlerin tamamı ilgi köşelerinin günlük etkinlikler içindeki yeri, önemi ve etkinliğiyle ilgili olarak, bu zaman diliminin önemli olduğu düşüncesindedirler. Öğretmenler, ilgi köşelerinde yapılan etkinliklerin çocuklara paylaşım, yardımlaşma, işbirliği gibi sosyal içerikli davranışlar kazandırdığını, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarına katkı sağladığını, kendilerini rahat ifade etmelerini ve duygusal açıdan rahatlamalarını sağladığını belirtmişlerdir.
- Öğretmenler, ilgi köşelerinde gerçekleştirilen etkinliklerin, çocukların tüm gelişim alanları üzerinde etkili olduğu ve yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkân tanıdığını bildirmişlerdir.
- Öğretmenler, çocukların neredeyse tamamının ilgi köşeleriyle çok ilgili olduğunu, cinsiyet farklılığının köşelerin tercih edilmesinde etkili olduğunu ve bazı köşelere (evcilik ve blok) daha fazla ilgi olduğunu bildirmişlerdir.
- Öğretmenler, köşelerde malzeme sayısının yeterli ve ilgi çekici olması, köşenin iyi hazırlanması belirli periyotlarla değişiklik yapılması, öğretmenin ilgi köşesine yönlendirmesi ve dikkat çekmesinin yanı sıra köşelerde özgür oyun ortamının sağlanmasının da ilgi köşelerine olan ilgiyi artıran en önemli etken olduğunu bildirmişlerdir.

- Okulöncesi eğitim programındaki amaç ve hedef davranışların kazanılması ve ilgi köselerinde oyun etkinliklerinin daha etkili yapılması için, fiziki koşullar öncelikli olmak kaydıyla, çocuk sayısının fazlalığı ve materyal eksikliği gibi problemlerin giderilebilmesi amacıyla öğretmenler, okul müdürleri ve MEB'in işbirliği içerisinde olmaları gerektiğinin altını çizmektedirler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, elde edilen bilgiler doğrultusunda sonuç ve önerilere yer verilecektir.

5.1. Sonuç

Okul öncesi eğitimi genel olarak ele alındığında, kişinin dünyaya gelişinden, ilköğretime kadar geçen süre şeklinde ifade etmek mümkündür. Yani 0-6 yaş grubundaki çocuklar sosyal, zihinsel, bedensel, duygusal ve dil gelişimi gibi alanlarda almış olduğu eğitim sayesinde kendilerini geliştirebilmekte ve aynı zamanda çocuğun gelecekteki kişiliğini de şekillendirebilmektedir. Bir nevi çocuğun eğitim yaşamına daha hızlı ve iyi adapte olabilmeleri açısından okul öncesi eğitim önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi eğitim ile birlikte çocuğun uygun fiziksel ortamlarda akranlarıyla etkinliklere katılarak kendini kanıtlaması, hem sevinç hem de endişelerini akranları ile paylaşması çocuğun psikolojik olarak rahatlamasına ve pozitif bir birey olabilmesine olanak tanımaktadır.

Okul öncesi eğitimde hiç kuşkusuz en büyük sorumluluk eğiticiye, yani öğretmene düşmektedir. Bir bakıma çocuk açısından öğretmen anne ve babasından sonraki kişi haline gelmektedir. Çocuk öğretmenin yardımıyla hem farklı bilgi ve becerileri kazanırken, diğer taraftan çocuk öğretmenin davranışlarından, tepkilerinden, değerlerinden ve alışkanlıklarından da etkilenebilmektedir. Bu bağlamda öğretmen çocuk açısından bir model niteliğindedir şeklinde bir tanımlama yanlış olmayacaktır. Burada model niteliğindeki öğretmenler, çocukların hem eğitim hem de öğretimlerinde oldukça kritik bir önem taşımaktadır. Okul öncesi çocuklar en fazla ebeveynlerini ve eğitim aldıkları öğretmenini örnek model olarak almaktadırlar. Bilhassa 0-6 yaş gurubu çocuklarda ve ilköğretim çağındaki çocuklarda bu özelliğin çok görüldüğü geçmişte yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir.

Kısaca okul öncesi eğitim veren öğretmen; çocuğun öğrenimine kılavuz olan kişi ve çocuğa en yakın olan kişidir. Öğretmen yalnızca bilgi kaynağı değil, aynı zamanda tutum ve davranışların yansıtıcısı niteliğindeki kişidir. 0-6 yaş grubundaki çocukların eğitim aldıkları kurumlardaki öğrenme merkezlerindeki ortamın düzenlenmesi ve kullanılmasında öğretmenlerin görüşleri ve önerileri doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan gerek yüzyüze, gerekse de diğer iletişim araçları ile yapılan görüşmelerde öğretmenler, eğitim verdikleri kurumdaki öğrenme merkezlerinin sınıfın fiziksel koşullarına ve eğitim alan çocukların sayılarını da göz önünde bulundurduklarını ve çocukların kişisel ihtiyaçlarına dönük olarak öğrenme merkezinde düzenlemelere gittiklerinden söz etmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazıları, öğrenme merkezleri arasındaki sınırların, birbirine uygun etkileşimlerin bir alandan bir başka alana rahat bir şekilde nakledilebilmesi amacıyla ve çocukların sürekli olarak farklılaşan ilgilerini yanıtlayabilmesi amacıyla da esnek olması gerektiğine işaret etmektedirler.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazla olan bir kısmı genel olarak Belirli gün ve haftalara göre ve haftada bir düzenlemelere gittiklerinden söz etmektedirler. Bu aralıkların kısa olması çocukların araç-gereç ve materyallere olan ilgilerini daha canlı tutabileceği de altı çizilerek belirtilmesi gereken ayrıntılardan biridir. Ayrıca bazı öğretmenler bu merkezlerin düzenlenmesinde çocukların da düşüncelerinin alınmasından yana olduklarını ve çocukların sınıfı benimsemelerine destek olacağından söz etmektedirler. Öğretmenler; öğrenme merkezlerinin kullanılma sıklıkları ile ilgili olarak, tıpkı öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi ile benzer görüşleri dile getirmektedirler.

Öğretmenlerin neredeyse tamamına yakını, görev yaptıkları öğrenme merkezlerindeki araç-gereç ve materyallerin yeterli olduğunu, ancak eklenecek yeni araç-gereç ve materyallerin gelişmiş ülkelerdeki okul öncesi eğitim kurumlarından geri kalmayacak şekilde eklenmesi, çocuklar tarafından neredeyse hiç ilgi görmeyen bazı araç-gereç ve materyallerin kaldırılmasının da gerekli olduğunu

bildirmektedirler. Öğretmenler; öğrenme merkezlerinin sürekli aynı şekilde kalması ve düzenlenme sürelerinin çok uzun aralıklarla olması çocukların ilgilerinin azalacağı düşünülerek bu öğrenme merkezlerinin düzenlenme sürelerinin zaman aralıklarının kısaltılmasının gerekliliğine işaret etmektedirler. Tüm öğrenme merkezlerinde serbest zaman ve diğer etkinlikleri yerine getirecek olan çocuk sayısını da sınıfta yer alan merkezlerin sayısı, büyüklüğü ve araç-gereç ile materyallerin yeterliliği belirlemektedir. Bir öğrenme merkezinde etkinlik yapan ve oynayan çocukların sayılarıyla ilgili olarak meydana gelebilecek bir anlaşmazlık halinde ise öğretmen etkinlik ve oyun oynama sürelerine bazı kısıtlamalar getirebilmektedir.

Araç-gereç ve materyallerin eksik olması ile ilgili olarak da, öğretmenin bu durum karşısında pratik çözüm üretme yanlısı olması gerekmektedir. Öğretmen şartlara uygun olarak çocukların öğrenme merkezinden dönüşümlü bir şekilde faydalanmasını sağlanabilir. Her ne kadar materyal eksikliği bir engel gibi görülse de, bir disiplin şeklinde düşünülmesi ve öğretmenin diğer öğrencilerin de dönüşümlü olarak faydalanabilmesi için, öğretmen zil çaldığında araç-gereç ve materyalleri herhangi bir ikaz olmaksızın toplamaları da onların kural ve disiplin kazanmaları bakımından önemli sayılabilecek bir ayrıntıdır. Çocuklar bu kural ve disiplini içselleştirdikleri zaman, öğretmenin zamanın dolması ile ilgili zili çaldığında, çocuklar araç-gereç ve materyalleri toplayarak o merkezi bir sonraki gruptaki arkadaşlarına herhangi bir ikaz olmadan bırakacaklardır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının hepsinde olması gereken merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve dramatik oyun merkezidir. Çalışma kapsamında ele alınan bu öğrenme merkezleri, araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin görev yaptıkları kurumda bulunmaktadır. Bazı öğretmenler ayrıca; kukla merkezi, Atatürk köşesi, eğitici oyun merkezi ve bilgisayar gibi merkezlerin de eğitim verdikleri kurumda olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin genel olarak değerlendirmelerinde, çocukların öğrenme merkezleri arasında en fazla ilgi gösterdikleri alan dramatik oyun merkezidir. Kız

çocuklarının tamamının dramatik oyun merkezine karşı yoğun ilgili oldukları gerek bu çalışmada, gerekse de benzer çalışmalarda da dikkati çeken bir durumdur. Dramatik oyun merkezi kız çocuklarının ilgili olduğu bir öğrenme merkezi olsa da, esasında dramatik oyun merkezinin çocukların ilerleyen yıllarındaki hayatlarına yaşamlarına dönük olarak yaratıcılıklarına geliştirmelerine de yardımcı olacağı da göz önünde bulundurulması gereken bir unsurdur. Bu bağlamda öğretmenlerin ya da kurum yönetimlerinin erkek çocukların da dramatik oyun merkezine karşı ilgilerini artıracak metotları tasarlaması ve gelişmiş ülkelerdeki örneklerin de yardımıyla bütünleştirilmesi gereklidir. Kız erkek çocukları arasındaki öğrenme merkezleri arasında kıyaslama yapıldığında, kız çocuklarının dramatik oyun merkezine, erkek çocukların ise daha ziyade blok merkezine karşı daha ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrenme merkezleri ile ilgili genel değerlendirmelere değinecek olursak; öncelikle blok merkezi yukarıda da bahsedildiği üzere, erkek çocukların daha ilgili olduğu bir öğrenme merkezidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu blok merkezinde olması gereken araç-gereç ve materyallerin varlığından söz etmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerin blok merkezi ile ilgili gözlemlerini kısaca sıralayacak olursak;

- Blok merkezinde bloklarla oynayan ve onlardan şekil yapmaya çalışan çocukların hem büyük hem de küçük motor kaslarını desteklemektedir.
- Çocukların düşünmek, sebep-sonuç ilişkisi kurmak, öğretmenlerine sorular sorarak, deneyim ve yaratıcılıklarının gelişmesine olanak sağlayan bir öğrenme merkezidir.
- Bloklarla oynanan ve onları dizerek farklı oyunlar oynayan çocukların problem çözme yeteneği gelişmektedir.
- Blok merkezinde birbirleriyle oynayan çocuklar, yardımlaşma, işbirliği gibi bazı sosyal davranışlarının geliştiğini söylemek mümkündür. Çocuklar bu öğrenme merkezinde oyun oynarken birbirleriyle konuşarak fikir alışverişi yaparak dil gelişimlerine katkı sağlarlar.

- Bloklar çocuklara gerek anlatım, gerek öğrenme, gerekse de kavramsal gelişim açısından oldukça yarar sağlamaktadır.
- Çocuklar blok merkezindeki oyunları oynarken ağırlık denge kurallarını ve yapı tekniklerini de öğrenmektedirler.

Bir diğer öğrenme merkezi olan kitap merkezi ile ilgili araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, hizmet verdikleri kurumdaki sınıfta kitap merkezinde yer alan kitaplar ve materyaller ile ilgili olarak yeterli ve geliştirici olduğundan söz edilmekte ancak hem öğrenim hem de gelişimine destek olacak düzeyde bir yeterlilikten bahsetmek oldukça zordur. Kitap merkezi ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin pek çoğunun yapmış olduğu değerlendirmeler birbirleriyle benzerlikler göstermektedir. Öğretmenler, kitap merkezinin çocuklara kitaplar hakkında bir takım deneyimler sunan, onların gelecek yaşamlarında okumaya ve öğrenmeye karşı pozitif bir düşünce ve tutum içerisine girmelerine olanak sağlayan bir köşe olarak nitelendirmektedirler. Çocuklar kitap merkezinde kendi ilgileri doğrultusunda farklı türden kitaplara bakmak, kitaplarda daha önce hiç görmedikleri nesne ve benzer türdeki resimlerden bir anlam çıkarmaya çalışmakta ve okudukları kitap/kitaplara karşı saygılı olabilmekte ve onları koruma alışkanlığı kazanmaktadırlar. Aynı zamanda çocuklar okudukları ve inceledikleri kitaplardaki resimler onların hayal dünyalarının ve hayal güçlerinin gelişimine de yardımcı olmaktadır. Öğretmenler arasındaki genel kabul gören bir bakış açısı ise; okul öncesi çocuklara kitap/kitapları sevdirmekle onların eğitim hayatında daha başarılı olma anlamında önü açılacaktır.

Çocukların ilgi bakımından daha az ilgi gösterdiği öğrenme merkezlerinden biri olan fen merkezi ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin pek çoğu bu öğrenme merkezindeki araç-gereç, malzeme ve materyallerin çocuklar açısından çok ilgi çekmediğinden söz etmektedirler. Bazı öğretmenler ise bu öğrenme merkezinin gerekliliği ile ilgili olumsuz yönde görüş bildirmektedirler. Fen merkezi ile ilgili araştırmaya katılan bazı öğretmenler ise, bu öğrenme merkezindeki araç-gereç, malzeme ve materyallerin çocukların dikkatini çekebilecek görünümde ve nitelikte olması gerektiğine işaret etmektedirler. Okul öncesi çocukların bilimsel süreç

yeteneklerini kazanabilecekler bir merkez niteliğinde olan fen merkezi, aydınlık ve çocukların kolay çalışılabilecek bir biçimde düzenlenmeli ve bu öğrenme merkezinin sessiz merkezlere de yakın olması gereklidir. Bu öğrenme merkezinde kullanılan araç-gereç, malzeme ve materyallerin gerçek nesnelere oluşmasına özen gösterilmelidir. Özetle; araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu yeterli araç-gereç, malzeme ve materyallerin eksik olmasından ötürü bu öğrenme merkezinde çocukların, fen, doğa ve matematik eğitimine destek olacak düzeyde olmadığına değinmişlerdir.

Bir başka öğrenme merkezi olan müzik merkezi ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin pek çoğu müzik köşesindeki araç-gereç ve materyallerin klasik olarak yeterli ancak çocukların müzik merkezine karşı ilgisini üst seviyeye çıkaracak kadar da zengin olmadığına dikkat çekmektedirler. Bu merkezdeki araç-gereç ve materyallerin zenginleştirilmesi birçok öğretmenin ortak düşüncesidir. Çocukların müzik yardımıyla kendi bilgi ve becerilerini destekleyerek deneyim kazandıkları bir öğrenme merkezi olduğundan ve çocukların daha erken yaşlarda müzik eğitimiyle birlikte müzik kültürünün oluşmasını ve gelişmesinin zeminini sağladığından bu öğrenme merkezi de en az diğer öğrenme merkezleri kadar önemlidir.

Sanat merkezi; çocukların diğer merkezlere kıyasla daha az ilgi gösterdiği bir merkez olduğu öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda tespit edilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, sanat bir toplumun hem tanıtımı hem de kültürünü yansıtması açısından önemli bir yere sahiptir. Bu bakımdan sanat merkezindeki araç-gereç, malzeme ve materyallerin yetersiz olması, çocukların bu öğrenme merkezine karşı ilgilerinin azalacağı anlamını taşımaktadır.

Dramatik oyun merkezi çocukların en fazla ilgili olduğu öğrenme merkezlerinin başında gelmektedir. Bilhassa kız çocuklarının bu öğrenme merkezine karşı ilgilerinin yüksek düzeyde olduğu hem bu çalışmada, hem de geçmişteki benzer çalışmalarda tespit edilmiştir. Sembolik bir biçimde düşünmeyi ve gelişimi destekleyen dramatik oyun merkezinde çocuğun günlük yaşamdaki rolleri doğaçlama şeklinde canlandırmasına olanak sağlayacak şekildedir. Bazen anne, bazen baba,

bazen çocuk, doktor, polis, hemşire, öğretmen ve benzer türdeki kimliklerle gelecekte üstlenecekleri rollere hazırlanmaları açısından bu köşenin erkek çocuklarının da ilgisini çekebilecek şekilde malzeme, araç-gereç ve materyallerle zenginleştirilmesi gereken öğrenme merkezlerinden biridir. Araştırmaya katılan öğretmenler, bu öğrenme merkezinde çocukların çok mutlu ve severek oyunlar oynadığını ifade etmektedirler.

5.2. Öneriler

Araştırma neticesinde elde edilen bulgular, araştırmaya katılan öğretmenler ve geçmişte yapılan çalışmalar doğrultusunda derlenen öneriler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bakış açısına uygun bir şekilde ve sınıfların tamamında blok merkezi, fen merkezi, müzik merkezi, dramatik oyun merkezi, sanat merkezi, kitap merkezi ve bazı okul öncesi öğretmenlerin eğitim verdikleri kurumlarda bilgisayar köşesi, eğitici oyuncak köşesi, kukla köşesi gibi öğrenme merkezlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin büyük kısmı eğitim verdikleri kurumdaki sınıflardaki araç-gereç, malzeme ve materyallerin kısmen yeterli olduğunu, daha iyi ve çağdaş bir okul öncesi eğitim için ise gerekli araç-gereç ve materyallerin olmadığını bildirmişlerdir. Bu bağlamda gerek okul yönetimleri, gerekse de öğretmenler bu konu ile ilgili olarak gerekli girişimleri yaparak, bu öğrenme merkezlerinde eğitim alan okul öncesi çocukların gelişimine katkı sağlamak için gerekli girişimleri yapmaları gerekmektedir. Öğrenme merkezlerine materyal temini için aynı il içerisindeki diğer okul öncesi eğitim kurumlarıyla ve ebeveynlerin de desteğiyle birlikte ortak bir proje yürütülerek oyuncak sirkülasyonu sağlanabilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere dönük olarak hem serbest zaman etkinlikleri, hem de öğrenme merkezlerinin planlanması ve yürütülmesi ile ilgili olarak destek eğitim faaliyetleri oluşturulabilir. Eğitim

faaliyetlerinde gerek öğrenme merkezlerinin önemi, gerekse de uygulama aşamasında ne gibi değişiklikler yapılabileceği ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda bilgi ve uygulama örnekleri sunulabilir. Böylece öğretmenlerin deneyim ve birikimlerinin paylaşılmasına da olanak tanınabilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerinin oluşturulması ve düzenlenmesi aşamasında, eğitim gören çocukların ebeveynlerinin ve çocukların fikirlerine başvurulabilir. Ebeveynler ve çocuklarının bu düzenleme aşamasında bir rol alması, çocukların kendilerini değerli hissetmelerine neden olmakta, oyun ve diğer aktivitelerde de ortama daha kolay bir şekilde adapte olmalarına olanak sağlayacaktır.

Gerek kız, gerekse de erkek çocukların herhangi bir şekilde cinsiyet ayrımı yapılmaksızın bütün öğrenme merkezlerinde severek zaman geçirmelerini sağlamak amacıyla sınıftaki tüm öğrenme merkezlerine, hem kız, hem de erkek çocukların ilgisini çekebilecek araç-gereç, malzeme ve materyaller konulması onları o öğrenme merkezlerine çekebilecektir. Örneğin dramatik oyun merkezine erkek çocuklarının dikkatini çekecek nitelikte araç-gereç, malzeme ve materyaller, aynı şekilde kız çocuklarının da blok merkezine çekecek nitelikte araç-gereç, malzeme ve materyaller konulması onları daha az vakit geçirdikleri öğrenme merkezine çekebilir.

KAYNAKÇA

AÇEV [Anne-Çocuk Eğitim Vakfı] (215). “*Öğrenme Merkezleri: Blok Merkezi*” Erişim: <http://www.acevokuloncesi.org/ogrenme-ortami/fiziksel-ortam/ogrenme-merkezleri/blok-merkezi> (16.09.2016).

AKŞİN, Ezgi ve TUNÇELİ, Hilal İlknur (2015). “*Okul Öncesi Dönem Çocuklarının “Tehlike” Kavramına İlişkin Görüşleri*” Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Sayı: 1, ss.599-614, Ankara. Erişim: <http://asshin.dergipark.gov.tr/download/article-file/88893> (10.09.2016).

AVCI, Neslihan ve TORAN, Mehmet (2012). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Eğiten Kitap Yayınevi, Ankara.

AYSU, Burçin ve ARAL, Nermin (2016). “*Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*” Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 5, ss.2561-2574.

BABAOĞLU, N. Şima (2007). “*Okul Öncesi Eğitim Merkezleri: Antalya Şehri, Lara-Arapsuyu-Dokuma/Çallı/Bayındır Semtleri Alan Çalışması*” , İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, ss.14-24.

BAŞBAY, Ayten Merve (2012). “*Ankara İli Sınırları İçindeki Özel ve Resmi Anasınıfı ve Anaokulu Bahçelerinin Kullanım Yönünden İncelenmesi*” , Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, ss.23-27.

BİLALOĞLU, G. Raziye (2004). “*Okul Öncesi Eğitimde High/Scope Yaklaşımı*” Erişim: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/viewFile/5000001002/5000001693> (12.10.2016).

ÇAKIR, Ayla (2011). “*Okul Öncesinde İlgi Köşelerinin Düzenlenmesinin ve Kullanılmasının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*”, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, ss.11-18.

ÇELİK, Nebiha ve DAŞCAN, Özer (2014). *Son Değişikliklerle Okul Öncesi Eğitim Programı ve Etkinlik Kitabı*, Anı Yayınları, Ankara.

DEMİRCİ, Fatma Gülçin (2015). “*Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Ses Farkındalık Müzik Programının Okuma Yazmaya Hazırlıkta Çocukların Sesleri Tanıma Becerilerine Etkisi*” Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, ss.1-3.

DİKEN, İbrahim (2010). *Erken Çocukluk Eğitimi*, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara.

DURMUŞ, S. (2006). “*İlköğretim Öncesi ve İlköğretim Yapılarında Planlama ve Tasarım Sürecine Katılımlı Yaklaşım*”, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, ss.44-60.

EKİCİ, Fatma Yaşar (2015). “*Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Çocuk Merkezli Yaklaşımların Kuramsal Temel, Eğitim Ortamı ve Öğretmenin Rolü Açısından Karşılaştırılması*”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 12, Haziran ss.192-212.

ERŞAN, Şule (2011). “*Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlgi Köşelerinde Serbest Oyun Etkinlikleri İle İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, ss.1-2.

FRAENKEL, Jack R., & WALLEN, Norman E. (2006). *How to design and evaluate research in education*, (6. Edition) New York: McGraw-Hill Book Company.

GÜLEŞ, Figen (2011). *“Indispensable Element of Pre-School Environments: Educational Materials”* IJASInternational Journal of Arts and sciences.

GÜR, Şengül Öymen ve ZORLU, Tülay (2002). *Çocuk Mekânları*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

GÜRPINAR, Hüsniye Aydan (2006). *“Okul Öncesi Öğrenime Devam Eden Çocukların Tercih Ettikleri İlgi Köşeleri ve Tercih Etme Nedenleri”* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, ss.2-3.

KALAYCI, Şeref (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayıncılık, Ankara.

KANDIR, Adalet (2003). *Gelişimde 3-6 Yaş*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

KANDIR, Adalet ve ÇALTIK, İlknur (2006). *“Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görevli Öğretmenlerin Okullarının Fiziksel Koşullarına ve Sınıflarındaki ilgi Köşelerinin Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi”* Mesleki Eğitim Dergisi, Cilt: 8, Sayı:15, ss.40-62.

KARAKÜÇÜK, Suna Arslan (2008). *“Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekansal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği”* , Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 32 No:2, ss.307-320.

KOCAMANOĞLU, Demet Özer(2014). *“Öğrenme Merkezleri Kullanılarak Oluşturulan Bir Okul Öncesi Eğitim Sınıfında Çocukların Sanat Ürünlerinin İncelenmesi ve Estetik Yargılarının Belirlenmesi”* , Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, ss.18-26.

KÖKSÜZER, Gülşah (2013). *“Çocuğun Algısında Okul Öncesi Eğitim Merkezlerinin Mekânsal Dizim (Space Syntax) Yöntemiyle İrdelenmesi”* , İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, ss. 29-33.

MADAM TEACHER (2015). “Okul Öncesi Farklı Kitap Merkezleri: Ana Sınıfı Kitap Merkezi” Erişim: <http://www.madamteacher.com/okul-oncesi-ogrenme-merkezleri/okul-oncesi-farkli-kitap-merkezleri.html/attachment/1-11-6> (15.10.2016).

MEB (2013). “Okul Öncesi Eğitim Programı”, MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

MEB (2015). “2015 Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu” T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, Ankara.

MEB (2016). “Erzurum: Karaçoban, Kobal Beldesi Anaokulu” Erişim: http://kopalanaokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/07/972033/fotograf_galerisi_65249.html (20.10.2016).

MUTLU, Burcu, ERGİŞİ, Arzu, BÜTÜN AYHAN Aynur, ARAL, Neriman (2012). “Okul Öncesi Dönemde Montessori Eğitimi” , Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt: 1, Sayı:3, ss.113-128.

OĞUZKAN, Şükran, DEMİRAL, Özgör ve TÜR, Gülseren (1999). *Okul Öncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*, YA-PA Yayınları, İstanbul.

ÖZKUBAT, Seda (2013). “Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım” Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Aralık 2013, 4(2), ss.58-66.

ÖZYÜREK, Arzu ve KILINÇ, Nida (2015). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğrenme Merkezlerinin Çocukların Serbest Oyun Davranışları Üzerine Etkisi” Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2, ss.125-138.

POYRAZ, Hatice (2003). “Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak” 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

POYRAZ, Hatice ve DERE, Hale (2001). *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

RESMİ GAZETE (2014) *“Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği”* Ankara.

SEVEN, Erdal (2014). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

SEVİNÇ, Müzeyyen (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*, 1. Baskı, Yayıncılık Matbaası, İstanbul.

ŞENER, Tülay ve YILDIZ, Fatma Ülkü (2016). *Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

TED [Türk Eğitim Derneği] (2007). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi: Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Türk Eğitim Derneği Yayınları, ISBN:978-9944-5128-2-4, Ankara.

YAZICI, Z. YELLİCE, B. ve ÖZER, D. (2004). *“Okul Öncesi Eğitim Ortamlarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme”* OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı, Yapa Yayınları, İstanbul.

YILMAZ, Günay (1994). *“Okul Öncesi Eğitim Yapıları: Çocuğun Fizyolojik ve Psikolojik Özelliklerinin Tasarımına Etkileri”*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, ss.36-42.

YILMAZ, Şennur (2010). *“Çocuk Oyun Alanlarının İlköğretim Çağındaki Kullanıcılarca Değerlendirilmesi ve Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi”*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, ss.22-26.

ÜNAL, Merve (2009). *“Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi”*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 10, Sayı: 2, ss.95-109.

EKLER

EK-1: ANKET FORMU

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek
() ()

2. Yaşınız

21-30 31-40 41-50 50 ve üzeri
() () () ()

3. Eğitim Durumunuz

- () Çocuk Gelişimi / Okul Öncesi Öğr. / Anaokulu Öğr. 2 yıllık (önlisans mezunu)
() Çocuk Gelişimi / Okul Öncesi Öğr. / Anaokulu Öğr. 4 yıllık (lisans mezunu)
() Çocuk Gelişimi / Okul Öncesi Öğr. / Anaokulu Öğr. Yüksek lisans mezunu
() Diğer

4. Şu anda eğitim verdiğiniz çocukların yaş grubu

3-4 yaş () 4-5 yaş () 5-6 yaş ()

5. Çocukların gün içerisinde en fazla ilgi gösterdikleri öğrenme yerlerini önem sırasına göre sıralayınız (1 ile 9 arası)

➤ Blok Merkezi ()

- Kitap Merkezi ()
- Müzik Merkezi ()
- Dramatik Oyun Merkezi ()
- Fen Merkezi ()
- Giriş ve Bekleme Alanı ()
- Sanat Merkezi ()
- Kum ve Su Masası ()
- Diğer ()

6. Aşağıda yer alan öğrenme merkezlerinin sınıfınızda bulunma durumunu belirtiniz.

Blok Merkezi	Var ()	Yok ()
Kitap Merkezi	Var ()	Yok ()
Müzik Merkezi	Var ()	Yok ()
Dramatik Oyun Merkezi	Var ()	Yok ()
Fen Merkezi	Var ()	Yok ()
Giriş ve Bekleme Alanı	Var ()	Yok ()
Sanat Merkezi	Var ()	Yok ()
Kum ve Su Masası	Var ()	Yok ()
Diğer	Var ()	Yok ()

7. Sınıfınızdaki öğrenme merkezlerini hangi aralıklarla düzenlemektesiniz?

Lütfen belirtiniz.

- Haftada bir ()
- İki haftada bir ()
- Ayda bir ()
- Belirli gün ve haftalara göre ()
- Hiç ()
- Diğer ()

8. Aşağıda sıralanan öğrenme merkezi materyallerinin sınıfınızda bulunma durumuna göre belirtiniz.

Öğrenme Merkezi Materyalleri	Var	Varsa (kaç adet)	Yok
Bloklar			
Kitaplar			
Müzik Materyalleri			
Yapı İnşa Oyuncakları			
Yap-Bozlar			
Legolar			
İçi Dolgu Oyuncaklar			
Kukla Köşesi Materyalleri			
Dramatik Oyun Merkezi Materyalleri			
Fen ve Doğa Materyalleri			
Sanat Materyalleri			
Bilgisayar, Projeksiyon vb.			
Diğer (belirtiniz)			
.....			

9. Sınıfınızda blok merkezinde yer alan materyallerin bulunma durumunu belirtiniz.

Blok Merkezi Materyalleri	Var	Kullanılabilir durumda mı?	Yok
Zımparalanmış, tahtadan kesilmiş farklı boylarda bloklar			
Geometrik şekillerden oluşan bloklar			
Büyük ve küçük içi boş kutu bloklar			
Birbirini tamamlayan parçalardan oluşan bloklar			
Tuvalet ruloları kullanılarak hazırlanan bloklar			
Diğer (belirtiniz)			
.....			
.....			
.....			

10. Sınıfınızda blok merkezinde yer alan materyalleri hangi amaç için kullandığınızı lütfen belirtiniz.

.....

11. Kitap merkezinde bulunan materyallerin bulunma durumunu belirtiniz.

Kitap Merkezi Materyalleri	Var	Kullanılabilir durumda mı?	Yok
Resimli kitaplar			
Değişik boy ve türlerde hikaye kitapları			
Resimli çocuk gazeteleri ve dergileri			
Resimli çocuk ansiklopedileri			
Kavram geliştirme kitapları			
Eğitim setleri			
Sesli ve hareketli kitaplar			
Mıknatıslı hikaye kitapları			
Diğer (belirtiniz)			
.....			
.....			

12. Kitap merkezinde bulunan kitapların çocukların kavram gelişimini destekleyecek ve yetecek seviyede olduğuna inanıyor musunuz? Lütfen belirtiniz.

.....

13. Fen merkezinde bulunan materyallerin bulunma durumunu belirtiniz.

Fener Merkezi Materyalleri	Var	Kullanılabilir durumda mı?	Yok
Bitkiler-çiçekler			
El feneri			
Yer küre			
Çimlendirilmiş sebzeler			
Tartı ve mıknatıs			
Bitki ve hayvan resimleri			
Dost hayvanlar (balık ve kaplumbağa)			
Saat			
Büyüteç			
Cetvel			
Termometre			
Mikroskop			
Diğer (belirtiniz)			
.....			
.....			

14. Fen merkezi, çocukların fen ve matematik eğitimini kazandıracak nitelikte midir? Lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

15. Dramatik oyun merkezinde yer alan materyallerin sınıfınızda bulunma durumu nedir? Lütfen belirtiniz.

Dramatik Oyun Merkezi Materyalleri	Var	Kullanılabilir durumda mı?	Yok
Bebekler			
Bebek bakım ürünleri			
Minderler			
Elbise askıları			
Çeşitli renk, tür ve kalınlıkta ipler			
Mandal			
Çamaşır leğeni			
Mutfak malzemeleri			
Çantalar			
Diğer (belirtiniz)			
.....			
.....			

16. Dramatik oyun merkezinde yer alan materyallerin yeterliliğini sizce ne belirler? Lütfen belirtiniz.

.....

17. Müzik merkezinde yer alan materyallerin sınıfınızda bulunma durumu nedir? Lütfen belirtiniz.

Müzik Merkezi Materyalleri	Var	Kullanılabilir durumda mı?	Yok
Tef			
Marakas			
Zil			
Davul			
Teyp, CD çalar			
Org			
Darbuka			
Mızıka			
Diğer (belirtiniz)			
.....			
.....			

18. Müzik merkezinde bulunan materyaller çocuklara yetecek seviyede midir? Lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

19. Sanat merkezinde yer alan materyallerin sınıfınızda bulunma durumu nedir? Lütfen belirtiniz.

Sanat Merkezi Materyalleri	Var	Kullanılabilir durumda mı?	Yok
Çeşitli renkte ve cinsten boyalar			
Çeşitli boyutlarda ve kalınlıkta fırçalar			
Çeşitli renk ve türden kağıtlar			
Resim sehpası			
Boya, su kapları vb.			
Makas, yapıştırıcı, tutkal vb.			
Kağıt dolabı			
Yoğurma malzemeleri			
Mızık			
Diğer (belirtiniz)			
.....			

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Mahmut ALTAY

Doğum Yeri: Türkeli/SİNOP

Doğum Tarihi: 10.10.1981

Medeni Durumu: Evli

Öğrenim Durumu

Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Türkeli Lisesi

Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği

İlgi Alanları:

Sosyoloji ve Siyaset Bilimleri

Tel:

0 232 545 77 42 / 0 505 580 02 88

Adres

Zafer Mahallesi 1324 sokak no:13-15

Ödemiş / İZMİR TÜRKİYE

İmza